

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 23 februari 1897, kl. 2 e. m.

Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjjerde hufvudtitel, omfattande anslagen till landtförsvaret.
(1:a U. A.)

Ordinarie anslag.

1:o. Såsom utskottet redan i punkterna 4:o och 5:o af sitt utlåtande n:o 3 angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel omförmält har herr friherre *R. M. Klinckowström* i en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 1) föreslagit, att alla i 1897 års riksstat uppförda *reservations-* och *förslagsanslag* måtte i 1898 års riksstat uppföras såsom *bestämda* anslag, sålunda upphörande att tilläggas benämningen *reservations-* eller *förslagsanslag*.

Under hänvisning till det yttrande, utskottet i punkt 4:o af sitt nämnda utlåtande afgifvit öfver det i berörda motion framställda förslag, får utskottet hemställa,

att herr friherre *Klinckowströms* ifrågavarande motion i hvad den angår de under fjjerde hufvudtiteln uppförda *reservations-* och *förslagsanslag* må af Riksdagen lemnas utan afscende.

Generalstaben och Intendenturcorpsen.

Angående
förslag rörande
dessa
anslag.

[1 o. 3.]

2:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, under förutsättning af bifall till hvad Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen under punkt 3:o af denna hufvudtitel föreslagit, medgifva, att vid nuvarande krigsarkivariens afgang måtte indragas de å generalstabens stat för en krigsarkivarie uppförda löneförmåner, 4,000 kronor jemte två ålderstillägg, samt det för en amanuens der uppförda arfvode, 1,800 kronor, men deremot å samma stat uppföras följande arfvoden:

till en krigsarkivarie	kronor	2,500: —
» » bibliotekarie	»	1,000: —
» » aktuarie	»	800: —

samt att, vid bifall härtill, minska anslaget till generalstaben, nu 251,000 kronor, med 1,500 kronor till 249,500 kronor.

I nämnda punkten 3:o af denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t rörande anslaget till intendenturcorpsen föreslagit Riksdagen att medgifva, att, för tillgodoseende af behovet af redogörare vid generalstaben, å intendenturcorpsens stat måtte uppföras aflöning för ytterligare en intendent af andra klassen med tillhoppa 2,895 kronor, äfvensom att den till tjenstgöring vid generalstaben placerade intendenten måtte åtnjuta inqvarteringsersättning i likhet med hvad som vore medgifvet de intenter, som vore placerade å truppförband, der dylik förmån af befälet åtnjötes,

samt att, vid bifall härtill, öka anslaget till intendenturcorpsen, nu 356,179 kronor, med 2,895 kronor till 359,074 kronor.

Dessa framställningar har utskottet ansett böra i ett sammanhang behandlas.

Enligt hvad af det statsverkspropositionen bilagda statsrådsprotokollet öfver landförsvarsärenden den 14 januari innevarande år sid. 3 inhemtas, har statsrådet och chefen för landförsvarsdepartementet vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t erinrat, hurusom t. f. chefen för generalstaben i skrifvelse den 6 december 1895 framställt förslag till ombildning, vid nuvarande krigsarkivariens afgang, af de å generalstabens stat uppförda krigsarkivarie- och amanuensbeställningarna samt dervid erinrat till en början, att redan uti ett till Kongl. Maj:t afgifvet memorial af den 29 augusti 1878 dåvarande chefen för generalstaben — med framhållande af omöjligheten för *en* person att på tillfredsställande sätt fullgöra alla de åligganden, som tillhörde den förenade

krigsarkivarie- och redogörarebefattningen vid generalstaben — föreslagit, att generalstabens personal skulle ökas med en särskild redogörare samt den förenade krigsarkivarie- och redogörarebefattningen ombildas till en uteslutande krigsarkivariebefattning, äfvensom att Kongl. Maj:t, som enligt beslut den 20 december 1878 funnit berörda framställning icke då föranleda åtgärd, sedermera år 1883 uti proposition till Riksdagen, angående landtförsvarets ombildande, i öfverensstämmelse med landtförsvarskomiténs förslag bland generalstabens civilmilitära personal upptagit dels en krigsarkivarie och dels en redogörare, hvilket förslag dock, till följd af Riksdagens beslut i härordningsfrågan, icke ledde till någon påföljd.

Emellertid kvarstode, enligt hvad t. f. chefen för generalstaben vidare anfört, alltjemt behovet af förstärkning uti omförmälda personal, och den tidrymd, som förflutit, sedan berörda framställning först gjordes, hade endast gjort detta behof mera oafvisligt. Genom de månadsvis skeende liquiderna af löner vid generalstaben, personalens, till följd af särskildt kommenderade officerare, jemförelsevis stora antal och vissa afdelningars behof utaf redogörarens ständiga närvaro för verkställande af ofta förekommande utbetalningar, upptoges krigsarkivariens tid i hög grad af redogörarebefattningen, särdeles med hänsyn till de enligt instruktionen för rikets allmänna kartverk den 20 december 1894 honom tillkommande åligganden, och å andra sidan fordrade det ständigt växande arkivet hans närvaro och arbetskraft för ordnandet af dess dyrbara samlingar, hvilka ej kunde lemnas utan vård. Härtill komme, att äfven inom en annan afdelning af generalstaben, nemligen kommunikationsafdelningen, behovet af en med ordnandet, vården och handhafvandet af der förvarade uppgifter, ritningar och planer uteslutande sysselsatt person — en aktuarie — gjort sig i så hög grad kämbart, att dertill måst i senare tid kommenderas en officer utom generalstaben, för hvars aflönande medel kunnat beredas endast i den mån besparingar å generalstabens stat funnits tillgängliga.

Af dessa skäl och då den nuvarande krigsarkivariern under år 1897 blefve pensionsberättigad och sålunda då kunde komma att från befattningen afgå, hade t. f. chefen för generalstaben å nyo upptagit frågan om krigsarkivarie- och redogörarebefattningarnas särskiljande samt i sammanhang dermed föreslagit sådan fördelning af de till nuvarande krigsarkivarie- och amanuensbeställningarna enligt generalstabens stat anvisade aflöningsförmånerna, att dessa, med så ringa tillskott som möjligt, skulle lemna erforderliga medel för att icke blott krigsarkivarie- och redogörarebefattningarna blefve åtskilda, utan äfven dels amanuensbefatt-

ningen, dels ock den såsom erforderlig omnämnda aktuariefattningen skulle kunna med fullt kompetenta personer upprätthållas.

Sedan t. f. chefen för generalstaben härefter yttrat sig i fråga om de kompetensvilkor m. m., som borde för de ifrågasatta befattningarna föreskrifvas, och dervid såsom sin mening uttalat, att de nya beställningarna dels såsom krigsarkivarie, dels såsom amanuens eller, såsom t. f. chefen ansåge denne böra benämnas, bibliotekarie, och dels såsom aktuarie borde tillsättas allenast på förordnande mot arfvode och med officerare eller f. d. officerare, samt att den föreslagna redogörarebefattningen borde, likasom vid arméns truppförband, bestridas af en intendent, tillhörande intendenturcorpsen, öfverginge han till frågan om de aflöningsförmåner, som kunde anses erforderliga för att de ifrågasatta beställningarna skulle kunna antagas blifva besatta med lämpliga personer. Härvid hade han ansett följande årliga arfvoden böra beräknas, nemligen:

för krigsarkivarien	kr. 2,500
» bibliotekarien	» 1,000
» aktuarien	» 800
eller tillhopa	<u>kr. 4,300.</u>

För redogöraren borde å intendenturcorpsens anslag uppföras löneförmåner för ytterligare en intendent af andra klassen, eller, förutom inqvarteringsersättning, 2,895 kr. Hela kostnaden skulle således uppgå till 7,195 kr. jemte inqvarteringsersättning för en intendent af andra klassen.

Såsom tillgång till bestridande af denna kostnad finnes att tillgå:

krigsarkivariens lön enligt stat	kr. 4,000
honom tillkommande två ålderstillägg, hvarterda å 500 kr. ...	» 1,000
amanuensens arfvode enligt stat	» 1,800
eller tillhopa	<u>kr. 6,800</u>

äfvensom den krigsarkivarien tillkommande inqvarteringsersättning.

Den brist, som behöfde genom ökad anslag fyllas, uppginge således, enligt t. f. chefens för generalstaben mening, till allenast 395 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, hade t. f. chefen för generalstaben hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen: att efter nuvarande krigsarkivariens afgang krigsarkivarie- och amanuensbefatt-

ningarna vid generalstaben måtte få omskapas till fyra beställningar, nemligen en krigsarkivarie-, en bibliotekarie-, en aktuarie- och en redogörarebeställning; att de tre förstnämnda beställningarna måtte få tillsättas på förordnande och aflönas på generalstabens stat med arfvoden, krigsarkivarien med 2,500 kronor, bibliotekarien med 1,000 kronor och akuarien med 800 kronor, allt för år räknadt; att redogörarebeställningen måtte få bestridas af en intendent från intendenturcorpsen, hvilken corps för sådant ändamål skulle ökas med en intendent af andra klassen; samt att i följd häraf anslaget till nämnda corps måtte ökas med 2,895 kronor jemte inqvarteringsersättning för en intendent af andra klassen, hvaremot generalstabens anslag skulle minskas med 1,500 kronor jemte krigsarkivarien tillkommande två ålderstillägg och inqvarteringsersättning.

Arméförvaltningen å civila departementet hade uti sitt öfver ifrågasvarande framställning afgifna utlåtande förmält sig icke hafva något att deremot erinra. Beträffande den medelsanvisning, som af den ifrågasatta omorganisationen skulle föranledas, hade förvaltningen erinrat, att organisationen förutsatte en ökning i anslaget till intendenturcorpsen af..... kr. 2,895, samt en minskning i anslagen till generalstaben af..... » 1,500, eller således en ökning i anslagen af..... kr. 1,395,

hvarvid dock vore att märka, att genom bortfallande af den krigsarkivarien enligt nu gällande bestämmelser tillkommande rätt till två ålderstillägg, hvilka af den nuvarande arkivarien för närvarande uppbures med 1,000 kronor, en besparing å förslagsanslaget till ålderstillägg komme att uppstå, hvilken besparing kunde beräknas till i medeltal 500 kronor årligen.

Vidkommande den inqvarteringsersättning, som skulle tillkomma den föreslagne intendenten af andra klassen, hade förvaltningen påpekat, att någon medelsanvisning för beredande af sådan ersättning ej erfordrades, enär den åt krigsarkivarien nu utgående, lika stora inqvarteringsersättningen skulle komma att bortfalla.

Åfven generalintendenten hade, så vidt ärendet anginge intendenturcorpsen, i afgifvet yttrande förmält sig icke hafva något att vid förslaget erinra.

För egen del ville departementschefen på det lifligaste understödja t. f. chefens för generalstaben ofvanberörda förslag. Redan så kort tid, efter det generalstaben erhållit sin nuvarande organisation, som år 1878, fäste dåvarande chefen för generalstaben uti sin förenämnda

skrifvelse den 29 augusti samma år uppmärksamheten på olämpligheten af den ännu bestående föreningen hos en och samma person af krigsarkivarie- och redogörarebeställningarna vid generalstaben. Han påpekade dervid, att redan den stora olikheten mellan de båda sysselsättningarna — att vårda arkivet m. fl. samlingar samt att förvalta och redovisa generalstabens m. fl. medel — måste göra det synnerligen svårt att anträffa en person med för båda uppdragen lämpliga egenskaper. Han erinrade vidare, att den i staten upptagna amanuensen visserligen afsetts att vara biträde åt arkivarien, men att det snart visat sig, att vården af biblioteket, katalogisering deraf, besörjandet af utlåning derifrån m. m. så upptagit amanuensens tid, att föga biträde från hans sida kunde påräknas vare sig för vård af krigsarkivet och dess samlingar eller för redovisningsväsendet. Likasom amanuensbefattningen således genom omständigheternas magt blifvit omskapad till en bibliotekariesyssla, så hade krigsarkivariefattningen blifvit så godt som helt och hållet förvandlad till en redogöraresyssla, då ju uppenbart vore, att hans arkivariebestyr måst stå tillbaka för hans andra åligganden. Att detta icke kunde vara lämpligt, vore uppenbart, helst sedan arkivet vunnit den utvidgning, att dess skötsel kräfde en persons odelade tid och krafter. Chefen för generalstaben hade därför ansett nödigt, att redan då, år 1878, inrättades en särskild krigsarkivarie- och en särskild redogöraresbefattning vid generalstaben.

Hvad sålunda då anfördes, egde, enligt departementschefens åsigt, nu i än högre grad giltighet. Arkivet och samlingarna hade allt mera utvidgats och begagnades allt flitigare, och krigsarkivariens bestyr hade ej oväsentligt ökats genom de åligganden, som enligt 8 § i instruktionen för rikets allmänna kartverk den 20 december 1894 tillkomme honom. Vid sådant förhållande måste någon utväg sökas för vinnande af rättelse i de bestående olämpliga förhållandena. Det af t. f. chefen för generalstaben framställda förslaget vore lyckligt funnet. Genom detsammans antagande skulle krigsarkivarien befrias från de för hans, enligt hvad namnet utmärkte, hufvudsakliga befattning främmande åliggandena att vara uppördsman och redogörare samt erhålla tillfälle att uteslutande egna tid och omtanke åt arkivets vård och förkofran. Redogöraresbefattningen åter skulle komma att, likasom vid armén i öfrigt, bestridas af person, anställd vid intendenturcorpsen. Denne skulle, enligt t. f. chefens för generalstaben förslag, få till uppgift att uppbära och redogöra för generalstabens samt rikets allmänna kartverks medel äfvensom att handhafva och redovisa topografiska afdelningens kartor och instrument m. m. Då vidare den föreslagne

bibliotekarien skulle få till åliggande att vårda och handhafva biblioteket med dess samlingar, samt aktuarien att ordna, vårda och handhafva kommunikationsafdelningens vidlyftiga samling af uppgifter, ritningar och planer, skulle den blifvande krigsarkivarien komma att befrias från alla andra bestyr än arkivets vård och skötsel.

Vid hvad t. f. chefen för generalstaben föreslagit i fråga om aflöning m. m. till en intendent af andra klassen och arfvoden till de öfriga befattningarna hade departementschefen intet att erinra.

Den ökning i anslag, som för reformens genomförande erfordrades, vore så obetydlig, att densamma icke borde utgöra något hinder, derest förslaget eljest funnes gagneligt. Denna ökning utgjorde, såsom arméförvaltningen anført, 1,395 kronor, enär någon minskning i förslagsanslaget till ålderstillägg, hvilket anslag under år 1895 visat sig otillräckligt, ej borde ifrågasättas, ehuru ju otvifvelaktigt vore, att en minskning i utgifterna under detta anslag af omkring 500 kronor årligen komme att uppstå.

Kongl. Maj:ts förslag att vid nuvarande krigsarkivariens afgång från tjänsten af dennes å generalstabens stat uppförda aflöning 4,000 kronor äfvensom det å samma stat uppförda arfvode till en amanuens, 1,800 kronor, tillsammans 5,800 kronor, få använda ett belopp af 4,300 kronor till arfvoden af 2,500 kronor till en krigsarkivarie, 1,000 kronor till en bibliotekarie och 800 kronor till en aktuarie, har utskottet på de skäl, som i statsrådsprotokollet anförts, funnit sig böra tillstyrka, hvaremot utskottet icke ansett lämpligt, att, på sätt Kongl. Maj:t i sammanhang dermed föreslagit, för tillgodoseendet af behofvet af redogörare vid generalstaben uppföres aflöning för ytterligare en intendent å intendenturcorpsens stat med 2,895 kronor. Som denne redogörare torde vara närmast jemförlig med de redogörare, som vid mobilisering komma att tjänstgöra vid depôtterna, föreställer sig utskottet, att hans befattning utan olägenhet kan uppehållas af en officer eller f. d. officer mot ett arfvode af 1,500 kronor, eller samma belopp, som varder öfrigt å generalstabens stat genom den af Kongl. Maj:t föreslagna och af utskottet förordade omregleringen af krigsarkivarie- och amanuensbefattningarna vid generalstaben, helst afsigten synes vara att för de tre öfriga af Kongl. Maj:t föreslagna befattningarna jemväl använda officerare eller f. d. officerare. Härigenom skulle ifrågavarande behof af tjänstebiträden vid generalstaben kunna fyllas med medel, som redan finnas uppförda å dess stat, och inrättandet af en ny ordinarie tjänst på en annan stat undvikas.

På grund häraf får utskottet hemställa:

a) att Riksdagen må på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställningar om förändring i generalstabens och intendenturcorpsens stater, att Riksdagen medgifver, att vid nuvarande krigsarkivariens afgång må indragas de å generalstabens stat för en krigsarkivarie uppförda löneförmåner 4,000 kronor jemte två ålderstillägg samt det för en amanuens der uppförda arfvode, 1,800 kronor, men deremot å samma stat uppföras följande arfvoden:

till en krigsarkivarie.....	kronor 2,500,
» » bibliotekarie	» 1,000,
» » aktuarie	» 800,
» » redogörare	» 1,500;

b) att, vid bifall till mom. a), anslaget till generalstaben må i 1898 års riksstat uppföras till oförändradt belopp af 251,000 kronor; samt

c) att, vid bifall till mom. a), anslaget till intendenturcorpsen må i 1898 års riksstat uppföras med oförändradt belopp af 356,179 kronor.

Aflöning och rekrytering m. m.

Angående
ökning af
detta anslag.
[2.]

3:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att medgifva, att samtliga trumpetare af manskapsklassen vid Svea, Göta, Norrlands och Vendes trängbataljoner måtte få hållas i tjenstgöring under hela året, samt att, vid bifall härtill, öka anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 8,495,500 kronor, med 966 kronor till 8,496,466 kronor.

Såsom af statsrådsprotokollet inhemtas, hade inspektören för trängen i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 2 september 1896 erinrat, att i de af 1896 års Riksdag godkända samt af Kongl. Maj:t den 29 sistlidne maj fastställda staterna för trängen funnes, hvad anginge Svea och Vendes trängbataljoner, vid hvardera bataljonen upptagna tre trumpetare af manskapsklassen med tjenstgöring under hela året och tre dylika med tjenstgöring under allenast 1½ månad samt tjenstefrihet under 10½ månader årligen, och, hvad anginge Göta och Norrlands trängbataljoner, två trumpetare af det förra och en af det senare slaget vid hvardera bataljonen. Med anledning deraf hade inspektören hemställt

om sådan ändring i nämnda stater, att samtliga trumpetare af man-
skapsklassen vid trängen måtte komma i åtnjutande af den fördelen att
under hela året få ligga i tienstgöring; och hade han såsom skäl för
ifrågavarande förändring, som han ansett synnerligen önskvärd, anfört,
att det alltid visat sig svårt att hålla ifrågavarande trumpetarebeställ-
ningar besatta dels därför, att de nu afsedda trumpetarne under vinter-
månaderna, såsom tjenstefria, haft synnerligen svårt att skaffa sig nå-
gon sysselsättning, som gifvit inkomster till deras dagliga uppehälle,
och dels därför, att deras musiköfningar måst under nämnda tid afbry-
tas och de till följd deraf icke sett någon möjlighet att under tienst-
göringstiden vid bataljonen erhålla tillräcklig utbildning uti det fack,
hvaråt de egnat sig.

Den af den ifrågasatta förändringen betingade kostnadsökningen
hade han beräknat på följande sätt:

Ökad kostnad för en trumpetare:

lön, 10½ månader à 10 kr.	105: —
arfvode, 10½ månader à 1: 50	15: 75
beklädnad i 320 dagar à 0: 33	105: 60
underhåll i d:o d:o à 0: 62	198: 40
Summa kronor	424: 75
eller för 8 trumpetare således	kr. 3,398: —

Uti häröfver afgifvet utlåtande hade arméförvaltningen vitsordat
rigtigheten af den gjorda kostnadsberäkningen samt anfört, att af den-
samuna komme att drabbas följande anslag, nemligen:

anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med	kr. 966: —
anslaget till mathållning vid garnisonerade armén med ... »	1,587: 20
anslaget till arméns munderingsutrustning med	» 844: 80;
och hade arméförvaltningen, derest Kongl. Maj:t funne godt föreslå Riksdagen den ifrågasatta ändringen i trängbataljonernas stater, hem- ställt, att nedannämnda anslag måtte ökas, nemligen:	
anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med	kr. 966: —
och anslaget till arméns munderingsutrustning med	» 845: —,
eller således tilhopa	kr. 1,811: —,

hwaremot förvaltningen ansett, att i anslaget till mathållning vid garni-
sonerade armén, som vore ett förslagsanslag till belopp af mer än

1,400,000 kronor, icke i följd af förändringen erfordrades någon förhöjning.

Den af inspektören för trängen sålunda ifrågasatta ändringen i de för trängbataljonerna fastställda staterna ansåge departementschefen sig böra förorda. Då det nemligen, såsom inspektören för trängen vitsordat, visat sig svårt att hålla de trumpetarebeställningar af manskapsklassen vid trängbataljonerna, hvilkas innehafvare skulle tjänstgöra endast 1½ månad årligen, besatta, och då detta missförhållande måste medföra betydliga olägenheter, borde åtgärder vidtagas till dess afhjelpande. Detta syntes departementschefen icke lämpligen kunna ske på annat sätt, än inspektören för trängen föreslagit. Den kostnadsökning, som af bifall till hans förslag skulle föranledas, uppginge, såsom ofvan angifvits, till 3,398 kronor årligen. Men hela detta belopp behöfde ej af Riksdagen äskas; ty då å anslaget till mathållning vid garnisonerade armén under de senaste åren uppstått afsevärda besparingar, vore för mötande af den ökade utgift, som vid bifall till inspektörens förevarande förslag skulle tillskyndas detta anslag, någon ytterligare anvisning af medel under samma anslag icke af nöden. Deremot borde under de båda andra anslagen de af arméförvaltningen angifna belopp begäras.

I enlighet härmed har Kongl. Maj:t, på sätt utskottet i punkt 9:o af detta utlåtande omförmäler, jemväl föreslagit, att anslaget till arméns munderingsutrustning måtte för ifrågavarande ändamål ökas med 845 kronor.

Om än vid tiden för inspektörens för trängen framställning till Kongl. Maj:t om förlängd tjänstgöring för ifrågavarande 8 trumpetare må hafva yppat sig någon svårighet att hålla trumpetarebeställningarna vid trängen besatta, så torde åtminstone för närvarande denna svårighet icke göra sig så känbar, i det att, enligt hvad utskottet inhemtat, den 1 januari 1897 ingen af samtliga trumpetarebeställningar vid trängen var vakant. Med anledning häraf och då utskottet icke heller är öfvertygad om lämpligheten att draga samtliga dessa beställningsmän under hela deras anvärfningstid från sysselsättningar, till hvilka de efter denna tids slut af brist på fallenhet för trumpetareyrket eller af annan anledning måhända måste återgå, anser utskottet sig böra afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning.

Utskottet, som under punkt 9:o här nedan i enlighet med denna sin uppfattning hemställer om afslag jemväl å Kongl. Maj:ts der omförmälda framställning om ökning af anslaget till arméns munderingsutrustning, hemställer,

att Riksdagen må, med afslag å Kongl. Maj:t:s förevarande framställning, i riksstaten för år 1898 uppföra anslaget till aflöning och rekrytering m. m. med oförändradt belopp af 8,495,500 kronor.

Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation.

4:o. I enlighet med Kongl. Maj:t:s derom gjorda framställning får utskottet, under hänvisning till statsrådsprotokollet (sid. 12), hemställa, *Angående minskning af detta anslag.*

[4.]

att anslaget till ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation, nu 56,822 kronor, må minskas med 3,313 kronor till ett jemnadtt belopp af 53,500 kronor.

Resestipendier till artilleri- och ingenjööfficerare.

5:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, för beredande af medel till två resestipendier för artilleriofficerare, hvarterda stipendiet å 2,000 kronor årligen, öka anslaget till resestipendier till artilleri- och ingenjööfficerare, nu 6,000 kronor, med 1,000 kronor till 7,000 kronor. *Angående ökning af detta anslag.*

[5.]

Af ifrågavarande anslag, nu 6,000 kronor, äro 3,000 kronor afsedda att utgå till ett resestipendium åt artilleriofficerare och enahanda belopp till reseunderstöd åt officerare vid fortifikationen.

Under erinran, att generalfältygmästaren och chefen för artilleriet uti skrifvelse den 4 oktober 1894 hemställt, att Kongl. Maj:t, för beredande af två resestipendier för artilleriofficerare, hvarterda stipendiet å 2,000 kronor, täcktes föreslå Riksdagen att anvisa ett belopp af 1,000 kronor utöfver det för sådant ändamål då beviljade anslaget, 3,000 kronor, men att Kongl. Maj:t, efter arméförvaltningens hörande, funnit berörda framställning icke då böra föranleda åtgärd, hade generalfältygmästaren, såsom statsrådsprotokollet sid. 12 upplyser, uti skrifvelse den 19 sistlidne november, med åberopande af de skäl, han anfört uti sin berörda skrifvelse af den 4 oktober 1894, förnyat sin då gjorda framställning.

Uti sin skrifvelse den 4 oktober 1894 hade generalfältygmästaren hufvudsakligen anfört, att genom kongl. bref den 20 november 1866, i enlighet med Riksdagens under samma år fattade beslut, anvisats ett

resepensionium för artilleriofficerare af kaptens eller löjtnants grad, att från och med år 1867 årligen utgå med ett belopp af 3,000 riksdaler, och att det af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen framginge, att med ifrågakvarande pensionium afsåges att sätta artilleriofficerare i tillfälle att i främmande länder förskaffa sig kunskap om de framsteg, som vapnet kunnat göra i taktiskt, vetenskapligt eller tekniskt hänseende. Genom det kongl. brefvet hade bestämts, bland annat, att pensioniatens vistelse utrikes skulle räcka minst 6 månader samt att pensioniet under loppet af 8 på hvarandra följande år skulle tillfalla, tre gånger Svea, tre gånger Göta och två gånger Vendes artilleriregemente, beroende denna ordning för pensioniets tilldelande till de olika regementena derpå, att antalet kaptener och löjtnanter då utgjorde vid hvartera af Svea och Göta artilleriregementen 44, men vid Vendes artilleriregemente endast 31. Sedan genom 1872 års omorganisation antalet officerare vid det sistnämnda artilleriregementet ökats i vida större proportion än vid de båda andra, hade den 2 maj 1879 blifvit bestämdt, att pensioniet skulle utgå hvar tredje år vid hvartera af regementena, med början vid Vendes artilleriregemente under år 1880. Genom efter denna tid inträffade förändringar i artilleriets organisation, nemligen upprättandet af Vaxholms artillericorps samt antagandet af 1892 års förbättrade härordning, hade emellertid såväl antalet kaptener och löjtnanter vid artilleriet som ock antalet olika truppförband, på hvilka dessa vore fördelade, väsentligt ökats, så att, då vid tiden för utfärdandet af kongl. brefvet 1879 funnes 159 kaptener och löjtnanter, fördelade på tre artilleriregementen, uppginge enligt den nya organisationen vid artilleriet officerarnes i nyssnämnda grader antal till 202 samt regementenas till 6 och corpsernas till 3, hvarvid vore att märka, att sammanlagda antalet kaptener och löjtnanter vid de tre corpserna vore något mindre än vid ett regemente. Om därför årligen endast ett resestipendium vore att framdeles disponera för artilleriets kaptener och löjtnanter och om detta pensionium tillföle de olika truppförbanden enligt liknande grunder som de nu gällande, skulle, då de tre corpserna kunde tillsammans ungefär jemnställas med ett regemente, pensioniet tillfalla samma regemente endast hvar 7:e år, till följd hvaraf det lätt nog kunde inträffa, att personer, som vore företrädesvis lämpliga att i utlandet studera artillerivapnets utveckling, antingen icke alls eller ock först vid en allt för framskriden ålder blefve dertill satta i tillfälle. Att förebygga en dylik olägenhet syntes redan i och för sig utgöra ett tillräckligt motiv för att årligen tilldela artilleriet två resestipendier, för hvilken åtgärd äfven andra synnerligen talande skäl

kunde anföras. Resestipendierna hade nemligen till ändamål att gagna artilleriet, såväl direkt genom de upplysningar angående vapnets utveckling, som stipendiaten under sin vistelse utomlands kunnat inhemta och vid sin hemkomst meddelade artilleristyrelsen, som ock indirekt derigenom, att den enskilde artilleriofficeren genom att närmare studera främmande, under större förhållanden än vårt eget arbetande artilleri erhöle vidgade vyer och derigenom blefve satt i stånd att i den ställning, han inom vapnet innehade, bättre verka för dettas framåtskridande, än om han aldrig på nära håll lärt känna andra förhållanden än våra egna. Gjorde sig emellertid redan år 1866 behovet gällande att genom utdelande af ett årligt stipendium skaffa kännedom om artilleriets framsteg i utlandet samt höja enskilda officerares artilleristiska bildning, så ansåge generalfälttygmästaren med fog kunna påstås, att för närvarande detta behof svårligen kunde på ett tillfredsställande sätt fyllas med endast ett stipendium. Å ena sidan vore nemligen artillerivapnet med afseende å materiel, skjututbildning och taktisk användning för närvarande stadt i en snabbare utveckling än någonsin tillföre, hvadan ett litet artilleri, för att, utan alltför stora penningupppoffringar för försök i hvarjehanda rigtningar, kunna följa med sin tid, måste med oafslätlig uppmärksamhet studera vapnets framsteg i utlandet. Härtill vore emellertid ett studium af den utländska militärlitteraturen, om än så noggrant, ingalunda till fyllest, utan en på detta sätt inhemtad kunskap måste alltid komma att stå tillbaka för den erfarenhet, som vunnes genom att på ort och ställe taga kännedom om förhållandena. Å den andra sidan åter hade antalet artilleriofficerare inom de grader, kaptens och löjtnants, ur hvilka stipendiaterna borde tagas, ökats från 119 till 202 eller ej långt ifrån fördubblats, så att utsigten för en artilleriofficer att kunna erhålla stipendium numera vore föga mer än hälften så stor, som den var vid tiden för artilleristipendiets inrättande. Vål vore det önskvärdt, om artilleriet kunde erhålla ytterligare ett stipendium af samma storlek som det år 1866 anvisade, eller 3,000 kronor, men det mest trängande behovet uti ifrågavarande hänseende syntes dock kunna afhjelpas, om den anvisade summan höjdes med så stort belopp, att två stipendier årligen kunde utdelas. Storleken af dessa stipendier borde icke lämpligen kunna sättas till mindre än 2,000 kronor hvarterda, hvilket förutsatte ett ökad anslag af 1,000 kronor. Under förutsättning, att två stipendier årligen vore att tillgå, skulle ett stipendium kunna tillfalla hvarje regemente samt de tre corpserna, dessa senare såsom ett helt betraktade, två gånger under 7 på hvarandra följande år, och torde med

anledning af stipendiets minskade storlek tiden för stipendiatens vistelse utomlands böra bestämmas till minst 4 månader i stället för den nu stadgade minimitiden 6 månader.

Arméförvaltningen å civila departementet, som öfver framställningen afgifvit utlåtande, hade funnit densamma vara väl grundad; men vid föredragning af ärendet den 23 november 1894 hade Kongl. Maj:t funnit framställningen icke föranleda åtgärd.

Skälet dertill hade varit, att Kongl. Maj:t under öfvergångstiden för den nya härordningens genomförande ansett sig icke böra för Riksdagen framlägga förslaget i fråga.

Detta skäl förefunnes ej längre; och då de grunder, generalfälttygmästaren till stöd för behofvet af ifrågavarande anslagsförhöjning anfört, syntes departementschefen öfvertygande, hemställde han nu om förslag till Riksdagen uti ifrågavarande afseende.

Med hänsyn till vårt artillerivapens betydliga tillväxt under de senare åren har utskottet funnit något ökade medel lämpligen böra beredas för att sätta artilleriofficerare i tillfälle att vinna kännedom om detta vapens utveckling i andra länder, hvadan utskottet ansett sig böra tillstyrka Kongl. Maj:ts förevarande framställning. Dervid har utskottet dock velat erinra, att det synes utskottet önskligt, att den tid, hvarunder stipendiaten skulle vara skyldig att vistas utrikes, om möjligt icke, till följd af stipendiebeloppets nedsättning från 3,000 till 2,000 kronor, minskas i den betydande grad, som enligt statsrådsprotokollet ifrågasatts.

Utskottet hemställer,

att, Riksdagen må, för beredande af medel till två resestipendier åt artilleriofficerare, hvarterda stipendiet å 2,000 kronor årligen, öka anslaget till resestipendier till artilleri- och ingenjörofficerare, nu 6,000 kronor, med 1,000 kronor till 7,000 kronor.

Det icke garnisonerade infanteriets och det indelta kavalleriets vapenöfningar.

6:o. Uti en inom Riksdagens Första Kammare väckt motion (n:o 5) har herr friherre *R. M. Klinckowström* yrkat, bland annat, att ifrågavarande anslag, nu 1,099,440 kronor, måtte minskas med 250,650 kronor till 840,790 kronor.

Till stöd för berörda yrkande har motionären anfört, att detta

*Angående
förslag om
minskning
i detta
anslag.
[6.]*

anslag, som i 1897 års riksstat vore uppfördt med 1,099,440 kronor, »de tio åren, från och med år 1895» lemnat följande reservationer:

år 1895	391,965 kronor	
» 1894	161,657	»
» 1893	79,791	»
» 1892	15,294	»
» 1891	37,095	»
» 1890	100,827	»
» 1889	169,097	»
» 1888	422,964	»
» 1887	508,915	»
» 1886	302,290	»
» 1885	316,605	»

Summa 2,506,500 kronor

eller i medeltal årligen en reservation af 250,650 kronor, med hvilken summa motionären ansåge anslaget böra minskas.

I afseende å förevarande motion har utskottet velat erinra:

att, sedan under en följd af år i riksstaten varit uppfördt ett anslag till indelta arméns och Vermlands fältjägarecorps vapenöfningar, detta anslag år 1893 ökats från 1,500,000 kronor till 1,503,300 kronor och derjemte erhållit benämningen det icke garnisonerade infanteriets och kavalleriets vapenöfningar;

att sistnämnda anslag, hvilket af 1895 års Riksdag höjdes till 1,555,760 kronor, vid den omreglering af fjerde hufvudtitelns ordinarie anslag, som 1896 års Riksdag vidtog, minskades till 1,099,440 kronor och dervid erhöi sin nuvarande benämning: anslaget till det icke garnisonerade infanteriets och det indelta kavalleriets vapenöfningar;

att alltså några reservationer å ifrågavarande anslag icke kunnat under de 11 åren 1885—1895 uppstå, då ju anslaget först finnes uppfördt i 1897 års riksstat till sitt nuvarande betydligt minskade belopp och under sin nuvarande benämning;

att, äfven om besparingar å ett reservationsanslag under vissa år skulle uppstå, den verkliga besparingen icke kan anses utgöras af något medeltal af de reservationer, som under hvart och ett af de särskilda åren funnits å anslaget uppförda, utan endast af skilnaden mellan de vid tidsperiodens början och slut befintliga reservationerna;

samt att i alla händelser besparingar å ifrågavarande anslag måste göras, på det att Kongl. Maj:t må beredas tillgång att ibland anställa större fälttjenstöfningar för armén.

Under erinran härom hemställer utskottet,

att, utan afseende å herr friherre Klinckowströms i omförmälda motion gjorda yrkande om nedsättning i anslaget till det icke garnisonerade infanteriets och det indelta kavalleriets vapenöfningar, detta anslag må i 1898 års riksstat uppföras till oförändradt belopp af 1,099,440 kronor.

Krigshögskolor.

Angående
ökning af
detta anslag.
[6.]

7:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, med godkännande af de för krigshögskolan samt för artilleri- och ingeniörhögskolan upprättade, i statsrådsprotokollet omförmälda nya stater, öka anslaget till krigshögskolor, nu 66,507 kronor, med 1,353 kronor till 67,860 kronor.

Enligt hvad departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 15) erinrat, bestridas från detta anslag *dels* samtliga kostnader för krigshögskolan, utgörande enligt stat af den 21 december 1877 25,640 kronor och *dels* samtliga kostnader för artilleri- och ingeniörhögskolan, utgörande enligt gällande stater och andra bestämmelser tillhopa 40,866 kronor 50 öre, hvarjemte å anslaget återstående 50 öre utgjorde för anslagets utjemnande öfverskjutande anvisning.

Med skrifvelse den 12 oktober 1895 hade dåvarande inspektören för militärläroverken öfverlemnat förslag till ny stat för krigshögskolan, enligt hvilket förslag de till skolan anvisade medel skulle förhöjas till 27,000 kronor eller med 1,360 kronor. Denna förhöjning hade uppkommit derigenom, att i förslaget uppförts *dels* till arfvode åt en lärare i tyska språket 1,000 kronor årligen, *dels* till arfvode hvart annat år åt en lärare i sjökrigsvetenskap 300 kronor, eller således för år 150 kronor, och *dels* till inköp och underhåll af inventarier, böcker och undervisningsmateriel 500 kronor, hvarjemte anslaget till expenser m. m. för slutsummans utjemnande höjts med 10 kronor, hvaremot å andra sidan de i gällande stat till 8,700 kronor upptagna arfvoden till lärare minskats med 300 kronor till 8,400 kronor.

Till stöd för framställningen hade anförts, att till följd af förändrad undervisningsplan vid högskolan 300 kronor kunnat besparas å arfvodet för undervisning i matematik; att enligt det för krigshögskolan gällande, den 7 juni 1895 af Kongl. Maj:t fastställda reglemente, sjökrigsvetenskap numera inginge såsom tvångsämne samt tyska språket

såsom valfritt ämne, hvadan undervisning i dessa ämnen borde meddelas; samt att medel till inköp och underhåll af inventarier, böcker och undervisningsmateriel saknades i nu gällande stat.

I förslaget hade dessutom införts fyra anmärkningar, af hvilka den första och den tredje fullkomligt motsvarade i nu gällande stat befintliga bestämmelser, hvaremot *dels* i anmärkning 2 föreskrifvits, att chefen, adjutanterna och ordinarie elever skulle vara berättigade till inqvarteringsersättning enligt författningarna, den först nämnde såsom öfverstelöjtnant och de öfrige såsom subalternofficerare, hvilken ersättning skulle utgå från anslaget till inqvarteringskostnader, och *dels* i anmärkning 4 lemnats bestämmelser angående den ersättning, som borde tillkomma chef, lärare, adjutanter och elever vid deltagande i högskolans sommaröfningar.

Beträffande den förra af dessa anmärkningar (anm. 2) skilde den sig från nu gällande bestämmelser endast derutinnan, att jemväl adjutanterna, motsvarande de i nu gällande stat upptagna repetitörerna, derigenom tillerkänts inqvarteringsersättning, hvarför såsom skäl anförts, att enligt gällande stat för artilleri- och ingenjörhögskolan der anställda repetitörer och adjutant vore berättigade till inqvarteringsersättning.

Såsom skäl för införandet af anmärkning 4 hade anförts, att densamma tillkommit i ändamål att ersätta kongl. brefvet den 7 maj 1880, hvarigenom föreskrifter meddelats i fråga om den krigshögskolans personal under fältöfningar tillkommande ersättning.

Öfver ifrågavarande framställning hade arméförvaltningen å civila departementet den 30 juni 1896 afgifvit utlåtande, hvarefter t. f. inspektören för militärläroverken den 7 påföljande augusti med infordradt yttrande i ärendet inkommit.

Hvad anginge artilleri- och ingenjörhögskolan, hade t. f. inspektören för militärläroverken med sin förut omförmälda skrifvelse den 8 maj 1896 öfverlemnadt förslag till ny stat för denna högskola, hvilket förslag slutade å samma belopp, 40,866 kronor 50 öre, som, enligt hvad förut yttrats, nu vore till skolan anvisadt. Det afgifna förslaget skilde sig emellertid i vissa hänseenden från nu gällande stater för skolan, nemligen aflöningsstat af den 5 juni 1885 samt omkostnads- och underhållsstat af den 26 april 1895; och då den förra af dessa stater blifvit af Kongl. Maj:t med Riksdagen beslutad, borde jemväl angående den föreslagna nya staten Riksdagens godkännande inhemtas, derest förslaget öfver hufvud vunne Kongl. Maj:ts bifall.

Beträffande ifrågavarande förslag skilde det sig från nu gällande stater egentligen derutinnan, att till aflöning anvisats 25,000 kronor,

under det att nu för sådant ändamål vore enligt aflöningsstaten anslagna endast 23,400 kronor, samt att i den föreslagna nya staten uppförts dels 3,000 kronor till stipendier åt elever tillhörande artillerivapnet och dels 1,000 kronor till underhåll af skolans lokaler, hvilka belopp förut icke varit i de för skolan gällande stater upptagna, ehuru för omförmälda ändamål under andra titlar anvisade. Tillgång till betäckande af det belopp, 1,600 kronor, hvarmed utgående aflöning vid skolan enligt förslaget skulle ökas, hade beredts derigenom, att det till omkostnader vid skolan anvisade belopp med motsvarande summa förminskats.

Såsom skäl för den ifrågasatta ökade aflöningen vid skolan hade anförts, att genom förnyade reglementet för högskolan den 7 juni 1895 undervisningskurserna vid skolan betydligt förändrats, i det att numera den allmänna och den högre kursen, hvardera tvåårig, påginge samtidigt, hvilket åter påkallade förstärkning af tillgängliga lärarekrafter vid skolan. Särskildt erfordrades, till följd af högskolan numera åliggande skyldighet att meddela samtliga till allmän kurs kommenderade officerare förberedande undervisning i matematik och teoretisk mekanik, en ytterligare lärare i dessa ämnen. Och äfven i andra afseenden hade inträdt förändring i förutvarande förhållanden, som påkallade ändring i de till lärarne nu utgående arfvoden, så att vissa af dessa minskades, under det andra ökades.

Öfver förslaget hade arméförvaltningen å civila departementet den 10 sistlidne november afgifvit infordradt utlåtande och dervid förmått sig icke hafva något att mot förslaget erinra.

I likhet med arméförvaltningen hade departementschefen intet att invända mot den föreslagna nya staten för artilleri- och ingenjörhögskolan. Dock syntes det honom, som om statens slutsumma, 40,866 kronor 50 öre, borde utjemnas till 40,870 kronor, hvilket lämpligast kunde ske derigenom, att de under omkostnader till reseersättningar förslagsvis upptagna 766 kronor 50 öre förhöjdes till 770 kronor.

Beträffande åter den föreslagna nya staten för krigshögskolan, erinrade departementschefen derom, att sedan Kongl. Maj:t vid särskilda tillfällen under de senare åren föreskrifvit, att vid högskolan undervisning skulle under vissa angifna tider meddelas i tyska språket och i sjökrigsvetenskap, samt för sådant ändamål anvisat erforderliga medel, Kongl. Maj:t, efter det nödig erfarenhet om gagnet af berörda undervisning vunnits, genom förnyade reglementet för krigshögskolan den 7 juni 1895 fastställt i viss mån förändrad plan för undervisningen vid skolan, enligt hvilken, såsom ofvan nämnts, sjökrigsvetenskap och

tyska numera inginge såsom läroämnen vid skolan, medan deremot den förut vid skolan i matematik meddelade undervisning förminskats. Genom sistnämnda förhållande kunde, såsom ofvan angifvits, på högskolans anslag besparas 300 kronor årligen. Detta belopp vore dock uppenbarligen icke tillräckligt till bestridande af de arfvoden, som erfordrades åt lärare i de båda andra omförmälda ämnena; och då några andra tillgängliga besparingar å skolans anslag icke funnes att tillgå och ej heller kunde beredas, vore för beredande af arfvoden åt lärarne i tyska och sjökrigsvetenskap ökad anslag behöfligt. I fråga om dessa arfvodens belopp hade departementschefen intet att erinra mot förslaget. Då detta i sådant afseende upptog till läraren i tyska 1,000 kronor och till läraren i sjökrigsvetenskap 150 kronor om året, skulle, om härifrån afräknades nyssnämnda besparing å 300 kronor, erfordras en ökning i skolans anslag af 850 kronor.

I förslaget vore vidare ifrågasatt, att till inköp och underhåll af inventarier, böcker och undervisningsmateriel skulle i staten uppföras 500 kronor. Detta förslag ansåge departementschefen sig böra understödja, då det för expenser m. m. anslagna belopp, hvarifrån dylika utgifter hittills måst bestridas, enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, visat sig otillräckligt.

Deremot syntes förslaget att höja de för sistnämnda ändamål auvisade medel med 10 kronor icke böra föranleda någon Kongl. Maj:ts åtgärd.

Vidkommande den i anmärkning 2 i förslaget införda bestämmelse, enligt hvilken jemväl de vid skolan anställda två adjutanterna, eller, såsom de i nu gällande stat benämndes, repetitörerna, skulle tillerkännas inqvarteringsersättning, funne departementschefen detsamma vara med billighet och rättvisa öfverensstämmande. Dylik ersättning utginge enligt nu gällande, af Riksdagen godkända aflöningsstat till adjutant och repetitörer vid artilleri- och ingeniörhögskolan, och det synes därför vara rättvist, att samma förmån tillerkändes äfven adjutanterna vid krigshögskolan.

Någon ökad medelsanvisning för ifrågavarande ändamål erfordrades icke, då utgiften vore obetydlig och anslaget till inqvarteringskostnader, hvilket anslag vore af förslagsanslags natur, under senare åren visat sig någorlunda tillräckligt.

Deremot ansåge departementschefen sig icke kunna förorda den i förslagets anmärkning 4 upptagna bestämmelse, hvarigenom eleverna, i olikhet med hvad Kongl. Maj:t genom bref den 7 maj 1880 förordnat, skulle tillerkännas ersättning jemväl under första årets sommaröfningar.

Och då i fråga om hvad samma anmärkning i öfrigt innehölle, bestämmelser redan funnes i nämnda kongl. bref meddelade, syntes denna anmärkning utan olägenhet kunna helt och hållet utgå.

I enlighet med de åsikter, departementschefen sålunda uttalat, hade han låtit upprätta förslag till nya stater för krigshögskolan samt för artilleri- och ingenjörhögskolan, slutande den förra å 26,990 kronor och den senare å 40,870 kronor, (bil. A och bil. B till statsrådsprotokollet).

Beträffande ifrågavarande anslag har utskottet velat erinra, att vid 1896 års riksdag motion väcktes, att Riksdagen skulle, i det syfte som i motionen anfördes, anhålla, att Kongl. Maj:t måtte framlägga förslag till nya stater ej mindre för krigshögskolorna än äfven för krigsskolan å Karlberg. Med anledning af berörda motion yttrade statsutskottet vid nämnda riksdag bland annat, att utskottet i likhet med motionären funnit staterna för de tre skolorna förete väsentliga skiljaktigheter i motsvarande delar och, särskildt hvad krigsskolans stat vidkomme, densamma icke längre lämpa sig för de förhållanden, som derstädes på senare tiden inträdt, men att då utskottet vore förvissadt, att Kongl. Maj:t redan hade sin uppmärksamhet fäst på dessa frågor och icke torde underlåta att för Riksdagen framlägga de förslag, hvar till omständigheterna kunde föranleda, utskottet icke trott det vara erforderligt, att Riksdagen då afläte skrifvelse i detta ämne till Kongl. Maj:t.

Kongl. Maj:t har nu framlagt nya stater endast för de två krigshögskolorna. Emellan dessa stater, sådana de nu föreligga, qvarstå visserligen skiljaktigheter i motsvarande delar, men då dessa skiljaktigheter väsentligen bero på det olika undervisningssättet vid dessa skolor, har utskottet af denna anledning icke trott hinder böra möta mot godkännande af berörda stater, helst deraf icke betingas någon nämnvärd ökning i anslaget till krigshögskolor. Deremot och då ny stat för krigsskolan å Karlberg icke tillika framlagts och utskottet delar 1896 års statsutskotts uppfattning om behöfligheten af en omreglering af den för krigsskolan gällande staten, hvilken icke längre kan anses lämpa sig för de förhållanden, som derstädes på senare tiden inträdt, har utskottet, som föreställer sig, att en sådan omreglering skulle leda till besparing för statsverket, ansett Riksdagen böra hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, så snart ske kan, förelägga Riksdagen ny stat för krigsskolan å Karlberg, hvarom utskottet jemväl gör hemställan under punkt 18:o angående öfriga ordinarie anslag, bland hvilka anslaget till krigsskolan förekommer.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må, med godkännande af de vid detta utlåtande fogade nya stater för krigshögskolan samt artilleri- och ingenjörhögskolan (bil. litt. C och D), öka anslaget till krigshögskolor, nu 66,507 kronor, med 1,353 kronor till 67,860 kronor.

Arméns byggnader och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel.

8:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns byggnader och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel, nu 405,282 kronor, med 75,000 kronor till 480,282 kronor.

*Angående
ökning af
detta anslag.
[7.]*

Arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet hade enligt departementschefens anförande till statsrådsprotokollet (sid. 20) i skrifvelse den 15 sistlidne november, angående departementets medelsbehof för år 1898, hemställt om förhöjning af ifrågavarande anslag och dervid till en början erinrat, att i riksstaten för år 1897 under nämnda anslag sammanförts följande, under särskilda anslag förut anvisade medel, nemligen:

de till nybyggnader och underhåll af rikets fästningar och landtförsvaret i allmänhet tillhörande hus och byggnader förut anvisade medel.....	kronor 207,526: —
de uti 1892 års stater för Göta, Vendes och Norrlands trängbataljoner upptagna kasernunderhållsmedel	» 16,000: —
de till fortifikationens praktiska öfningar anvisade	» 26,000: —
de till underhåll af fortifikationens materiel anvisade.....	» 21,500: —
de till kommandantskapsutgifter anvisade.....	» 18,000: —
samt de till underhåll af byggnader å mötesplatserna anvisade	» 116,256: —
eller tillhopa	kronor 405,282: —

Vidkommande förenämnda till nybyggnader och underhåll af rikets fästningar och landtförsvaret i allmänhet tillhörande hus och byggnader

anslagna medel, hade arméförvaltningen ansett sig böra fästa Kongl. Maj:ts uppmärksamhet derå, att någon annan tillökning i dessa medel icke skett sedan år 1883, än att år 1888 derå tillkommit ett belopp af 5,876 kronor för underhåll af Svea trängbataljons kasern och kaserngård m. m. Redan i utlåtande den 15 november 1892 hade förvaltningen derfor tillåtit sig att — med framhållande hurusom sedan år 1883, förutom sistnämnda etablissement, en mängd andra sådana samt enstaka byggnader, af beskaffenhet att böra med ifrågavarande medel underhållas, blifvit uppförda, samt med öfverlemnande af en uppgift å kostnaderna för alla sedan år 1883 då uppförda byggnader, hvilka voro ställda under fortifikationsdepartementets vård, enligt hvilken uppgift dessa kostnader uppgått till ej mindre än 4,438,889 kronor 33 öre — anhålla, att detta anslag, jemväl med hänseende dertill att åtskilliga nya fästningsverk under senare tiden tillkommit, för hvilka någon underhållskostnad ej beräknats, måtte ökas med 35,000 kronor. Då emellertid Kongl. Maj:ts till 1893 års Riksdag aflåtna proposition härutinnan ej vunnit Riksdagens bifall, hade arméförvaltningen ansett sig ej böra nämnda år och ej heller år 1894 förnya sin framställning om ifrågavarande anslags förhöjning. Deremot hade förvaltningen år 1895 funnit sig icke kunna underlåta att, på de i dess skrifvelse den 14 november samma år närmare anförda skäl, ånyo anmäla behovet deraf, att ifrågavarande anslag erhöle en tillökning med ofvannämnda belopp, 35,000 kronor, hvarförutom, med anledning af 1:a Göta artilleriregementes — hvars kasern förut underhållits af staden Göteborg — tillkomna nya kasernetablissement å Qviberg, framhölls nödvändigheten deraf, att denna tillökning ytterligare höjdes med 5,000 kronor, eller till 40,000 kronor, Denna förvaltningens framställning hade dock ej föranledt till någon Kongl. Maj:ts åtgärd, enär Kongl. Maj:t, under förutsättning af bifall till proposition till 1896 års riksdag om utgående redan från och med år 1897 af det belopp, 35,000 kronor, som vid urtima riksdagen år 1892 beräknades åtgå för underhållet af de till följd af den förbättrade härordningen erforderliga nya etablissementen, ansett behovet af underhållsmedel för landtförsvarets byggnader under år 1897 blifva tillräckligt tillgodosedt.

Genom Riksdagens afslag å nämnda proposition uppstode emellertid för arméförvaltningen en brist i medelstillgången ej blott af de 40,000 kronor, hvilka, på sätt ofvan anförts, redan under flera år varit nödvändiga för underhållet af de *äldre* byggnaderna, utan ock af de medel, som erfordrades för underhållet af de på grund af den förbättrade härordningen tillkomna byggnader, som redan vore eller under år

1897 blefve färdiga. Redan under de första åren, sedan nya kasernbyggnader tagits i bruk, förekomme nemligen ej obetydliga årliga utgifter för underhåll af tak, eldstäder, kaserngårdar, ridbanor, stallinredning m. m. Så t. ex. uppginge de årliga kostnaderna för hvarterdera af de nya fotgardesetablissemmenten, ehuru manskapsstallar och ridhus der ej funnes, redan under de första åren till omkring 4,000 kronor.

Hvad anginge de under senaste åren uppförda eller under byggnad varande kasernetablissemmenten för de nya truppförbanden, hade det, då Riksdagen vidtagit högst betydliga nedsättningar i de, med stöd af chefens för fortifikationen kostnadsberäkningar, begärda byggnadsanslagen, blifvit nödvändigt att tills vidare låta anstå med anordnandet af en del lokaler, som eljest inginge i ett fullständigt kasernetablissemment, äfvensom med verkställandet af en del angelägna arbeten, såsom t. ex. oljemålning af väggar och tak, takpanelning och asfaltläggning i stallar, väg-, planerings- och stensättningsarbeten, m. fl. sådana, hvilka lämpligen kunde efteråt utföras. Då byggnadsanslagen ej lemnade tillgång till dessa efterarbeten, måste de, såsom fallet varit vid Norrlands artilleriregementes etablissemment, bekostas med ordinarie underhållsmedlen. Kostnaderna för underhållsarbeten vid sistnämnda etablissemment, hvilket på grund af urtima Riksdagens beslut år 1892 utvidgats för ytterligare 2:ne divisioners inrymmande, och hvilket vore det enda af de då beslutade större kasernetablissemmenten, som nu vore fullt färdigt, hade under åren 1895—1896 redan uppgått till ej mindre än 13,118 kronor, hvilken utgift bestridts med sistnämnda medel.

Huru otillräckligt det nuvarande anslaget till nybyggnad och underhåll af fästningarne och landtförsvaret i allmänhet tillhörande hus och byggnader vore, franginge tydligast deraf, att de för år 1896 från de särskilda orterna inkomna reparationsförslagen med omkring 47,000 kronor öfverstege detsamma, oaktadt man vid underhållsförslagens uppgörande sökt på allt sätt inskränka utgifterna, och att de från landsorterna redan inkomna reparationsförslagen för år 1897 utvisade, att skilnaden mellan behovet och tillgången då antagligen blefve mer än dubbelt så stor som under år 1896. En stor del angelägna och för byggnadernas bestånd nödvändiga reparationsarbeten måste till följd häraf, till skada för staten, åsidosättas. Dessutom hade så väl å fästningsbyggnaderna som inom de gamla kasernetablissemmenten åtskilliga större arbeten visat sig väl behöfliga, ehuru dessa arbetens utförande, på grund af bristande tillgångar, hittills icke ens kunnat ifrågasättas.

På grund af hvad sålunda anförts, hade arméförvaltningen hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen äska, att anslaget till »arméns

byggnader och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel måtte från och med år 1898 höjas med 75,000 kronor, deraf 40,000 kronor för underhåll af äldre byggnader samt 35,000 kronor för underhåll af de i följd af den förbättrade härordningen erforderliga nya kasernetablissemanten.

Den af arméförvaltningen sålunda gjorda framställningen ansåge sig departementschefen böra understödja. Redan år 1893 hade han tillstyrkt Kongl. Maj:t att hos Riksdagen äska förhöjning af de för underhåll af landtförsvarets byggnader afsedda medlen med 35,000 kronor, och behovet af förhöjning af nämnda medel hade sedan dess i hög grad förökats. Då dertill komme, att under år 1897 de allra flesta af de i följd af den nya härordningen erforderliga nya kasernetablissemanten blefve färdigbyggda och tagna i bruk samt i följd deraf, såsom arméförvaltningen erinrat, redan under år 1898 torde tarvva vissa underhålls- och kompletteringsarbeten, till hvilka de beviljade byggnadsanslagen ej lemnat tillgång, vore tydligt, att de för närvarande till underhåll af landtförsvarets byggnader anslagna medlen, utan förhöjning derutaf, vore för ändamålet alldeles otillräckliga. Med en god ekonomi och statens intresse kunde det ej vara förenligt att så vore förhållandet; ty ju sämre statens byggnader underhölles, desto kostsammare blefve de reparationer, som derå i allt fall en gång måste företagas. Och ofta kunde man genom en i rätt tid företagen mindre reparation förekomma en eljest nödvändig, genomgripande och synnerligen kostsam större sådan.

Kongl. Maj:ts förevarande framställning, i hvad densamma innebär ökning af detta anslag med det för underhåll af de i följd af den förbättrade härordningen erforderliga nya kasernetablissemanten behöfliga belopp af 35,000 kronor, har utskottet af den utredning, statsrådsprotokollet innehåller, funnit påkallad. Beträffande åter den föreslagna ökningen i öfrigt eller med 40,000 kronor, afsedda för underhåll af äldre byggnader, har utskottet icke ansett skäl tillstyrka densamma i vidare mån än att med hänsyn till att, såsom i statsrådsprotokollet erinras, under senare åren åtskilliga nya fästningsverk tillkommit, hvilkas underhåll skall med detta anslag bestridas, anslaget må ökas med 9,718 kronor, hvarigenom anslaget belopp skulle afjemnas till 450,000 kronor. Vid bifall till hvad utskottet sålunda ansett sig böra tillstyrka, skulle ifrågavarande anslag ökas med tillsammans 44,718 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att anslaget till arméns byggnader och kommandantskapsutgifter samt fortifikationsens öfningar och materiel, nu 405,282 kronor, ökas med 44,718 kronor till 450,000 kronor.

Arméns munderingsutrustning.

9:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att, vid bifall till Kongl. Maj:ts under punkt 2:o af denna hufvudtitel gjorda, i punkt 3 af detta utlåtande omförmälda framställning, öka anslaget till arméns munderingsutrustning, nu 1,939,191 kronor med 845 kronor, till 1,940,036 kronor.

*Angående
förslag om
ökning af
detta anslag.
[8.]*

Under hänvisning till hvad utskottet i berörda punkt af detta utlåtande anfört och föreslagit, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må, med afslag å Kongl. Maj:ts förevarande förslag om ökning af anslaget till arméns munderingsutrustning, i 1898 års riksstat uppföra detta anslag, nu 1,939,191 kronor, med oförändradt belopp.

Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten för den garnisonerade armén.

10:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att öka anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten för den garnisonerade armén, nu 244,117 kronor, med 7,000 kronor till 251,117 kronor.

*Angående
ökning af
detta anslag.
[9.]*

Såsom af statsrådsprotokollet (sid. 24) inhemtas, hade arméförvaltningen redan i skrifvelse den 14 november 1895 gjort framställning om förhöjning för år 1897 af de för ifrågavarande ändamål anslagna medel med, bland annat, 7,000 kronor, och dervid i fråga om detta belopp anfört, att kostnaden för uppvärmning och belysning af lifgardets till häst nya kasernetablissemment, som vore afsedt för ytterligare en squadron och i öfrigt rymligare än det äldre, beräknats att blifva minst 16,000 kronor om året samt att, då utgifterna i enahanda afseende för regementets äldre etablissemment, som vore afsedt att för-

säljas, uppgått till omkring 9,000 kronor om året, den erforderliga förhöjningen i anslaget uppginge till 7,000 kronor.

Denna framställning, som då icke ledde till någon Kongl. Maj:ts åtgärd, hade arméförvaltningen i skrifvelse den 10 november 1896 förnyat.

Enär under år 1898 med all sannolikhet alla de af den förbättrade härordningen föranledda nya kasernetablissemanten utom två (Upsala och Umeå) komme att vara färdiga och tagna i bruk, och jemväl hästgardets gamla kasernetablissement under sagda år måste användas för beredande af inqvartering för ettdera af de två regementen, hvilkas nya etablissement då ännu ej vore färdiga, ansåge departementschefen det af arméförvaltningen nu äskade beloppet blifva under år 1898 erforderligt.

Då den föreslagna ökningen af detta anslag är betingad deraf att lifgardets till häst nya kasern kräver större kostnader för uppvärmning och belysning än dess nuvarande, får utskottet, under åberopande i öfrigt af hvad till statsrådsprotokollet anförts, hemställa,

att anslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten för den garnisonerade armén, nu 244,117 kronor, må ökas med 7,000 kronor till 251,117 kronor.

Lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna.

*Angående
ökning af
detta anslag.
[10.]*

11:o. Med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet, under hänvisning till hvad departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 25) i ärendet anført, hemställa,

att Riksdagen må, för beredande af ytterligare tio procent lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, öka anslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, nu 1,995,200 kronor, med 332,500 kronor till 2,327,700 kronor.

Omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland.

12:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att öka anslaget till omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland, nu 1,688,614 kronor, med *dels* 42,000 kronor och *dels* 1,469 kronor till 1,732,083 kronor, äfvensom, vid bifall härtill, medgifva, att Kongl. Maj:t måtte så ändra gällande stater för skånska husar- och dragonregementena samt Norrlands dragonregemente, att i dessa stater till kommenderings-tillägg uppföres, i hvar och en af de båda förstnämnda staterna, i stället för 188 kronor, 727 kronor och i den sistnämnda staten, i stället för 99 kronor, 490 kronor.

Angående ökning af detta anslag.
[11.]

Under erinran att 1896 års Riksdag bifallit Kongl. Maj:ts förslag om uppförande i riksstaten för år 1896 af två anslag, benämnda »omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland» samt »fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland», hvilka anslag vore afsedda att bestrida samtliga utgifter för de under omorganisation varande skånska husar- och dragonregementena samt Norrlands dragonregemente, har departementschefen till statsrådsprotokollet (sid. 25) anført, att i fråga om beräkningen af dessa båda anslags belopp Kongl. Maj:ts af Riksdagen godkända proposition utgått derifrån, att båda anslagens belopp skulle utgöra tillhoppa 2,033,614 kronor samt att från det senare anslaget skulle, i den mån vakanssättningen fortginge och statens direkta utgifter således ökades, till det förra anslaget årligen öfverföras ett belopp, motsvarande vakansafgifterna för de, sedan föregående riksstat uppgjordes, vakanssatta numren. I innevarande års riksstat beräknades det förra af dessa anslag till 1,688,614 kronor och det senare anslaget till 345,000 kronor, hvarvid man utgått från det antagande, att under år 1897 1,150 nummer skulle vid berörda tre regementen effektivt fullgöra rustnings- och roteringsskyldigheten. Enligt uppgifter, som från vederbörande arméfördelningschefer inkommit, kunde med visshet antagas, att under år 1898 allenast omkring 1,010 nummer komme att vid nämnda regementen effektivt fullgöra rustningen och roteringen; och vid sådant förhållande borde ett belopp, motsvarande vakansafgifterna efter nu gällande uppskattning för 140 nummer, eller således, efter 300 kronor för hvarje nummer, 42,000 kronor i riksstaten för år 1898 från det senare anslaget öfverföras till det förra, eller med andra ord anslaget till »omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland» ökas med 42,000 kronor och ansla-

get till »fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland» med motsvarande belopp minskas.

Emellertid ansåge departementschefen det förstnämnda af dessa båda anslag böra med ytterligare ett mindre belopp förhöjas.

Beställningsmännen vid armén — sjukvårds-, hofbeslags-, gevärshandtverkare- och handtverkssoldater — hvilkas tjenstgöring kräfde särskilda insigter och hvilkas utbildning till följd deraf erfordrade längre tid än öfrigt manskap, vore i aflöningshänseende gynnade framför öfrigt med dem eljest likställd personal vid armén, i det att dem tillerkänts särskilda förmåner under namn af kommenderingstillägg, examenstillägg, arfvoden m. m., utöfver hvad manskap i allmänhet erhöle. I sådant hänseende vore genom kungl. brefvet den 23 maj 1890 stadgadt, att dylika beställningsmän vid indelta armén, Vermlands fältjägarecorps och beväringstrupperna skulle ega att under tjenstgöring i sådan egenskap uppbära en dagaflöning af 25 öre; och genom särskilda kongl. bref under åren 1892, 1893 och 1894 vore bestämmelser meddelade i afseende å de förmåner, som tillkomme beställningsmän vid värfvade truppförband.

De utgifter, som vid de värfvade truppförbanden i följd af omförmälda bestämmelser uppkomme, bestredes från särskilda i truppförbandens stater under benämning kommenderingstillägg, examenstillägg eller arfvoden anvisade belopp. Hvad den indelta armén, Vermlands fältjägarecorps samt de forna beväringstrupperna anginge, bestredes kostnaden för ofvan omförmälda, allenast under tjenstgöring utgående dagaflöning från vapenöfningsanslagen.

Så länge skånska husar- och dragonregementena samt Norrlands dragonregemente vore uteslutande indelta truppförband, åtnjöte de vid dessa truppförband anstälde beställningsmännen samma förmåner som beställningsmän vid indelta armén i öfrigt, d. v. s. ofvan omförmälda, under tjenstgöring utgående dagaflöning. Men ifrågavarande tre regementen vore, som bekant, under omorganisation från indelta till värfvade genom vakanssättning af de indelta numren, och, i den mån denna vakanssättning fortginge, komme det indelta manskapet att afgå och ersättas med värfvadt, till dess slutligen allenast värfvadt manskap vid regementena förefunnes. Detta medförde åter, att så småningom vid regementena komme att finnas allt flere och flere *värfvade* beställningsmän, och dessa kunde uppenbarligen icke komma i åtnjutande af den de indelte beställningsmännen tillerkända dagaflöningen, utan borde aflönas i enlighet med de grunder, som för beställningsmän vid de värfvade truppförbanden vore gällande. Några bestämmelser i detta hän-

seende vore emellertid icke meddelade så vidt anginge nämnda tre regementen, och fråga hade därför uppstått om de grunder, som härvid borde tillämpas. I sådant hänseende hade vederbörande arméfördelningschefer föreslagit, att beställningsmännen vid dessa tre regementen skulle tillerkännas samma förmåner, som jemlikt kongl. brefven den 4 februari och den 2 september 1892 tillkomme beställningsmännen vid kronprinsens husarregemente, eller kommenderingstillägg till belopp af 6 kronor i månaden. I gällande stater för de ifrågavarande tre regementena finnes emellertid medel ej anvisade för dylikt ändamål. Väl finnes i nämnda stater under benämning »kommenderingstillägg» anvisade, i hvar och en af staterna för skånska husar- och dragonregementena 188 kronor och i staten för Norrlands dragonregemente 99 kronor, men dessa belopp vore afsedda allenast till förbättrad aflöning åt manskap, som tjenstgjorde i högre grad än sin egen, och ej för kommenderingstillägg af nu ifrågasatt slag, hvarför medel icke blifvit vid staternas uppgörande beräknade. Skulle beställningsmännen vid skånska husar- och dragonregementena samt Norrlands dragonregemente alltså komma i åtnjutande af enahanda löneförmåner, som med dem likstälde vid öfriga värfvade truppförband — och detta syntes ju vara billigt och rättvist — vore följaktligen nödigt, att i dessa regementens stater anvisades medel till bestridande af dylika löneförmåner. Departementschefen hade i sådant syfte låtit verkställa utredning angående den ökade kostnad, som skulle uppkomma, derest de värfvade beställningsmännen vid ifrågavarande tre regementen tillerkändes kommenderingstillägg af 6 kr. i månaden (motsvarande för kortare tid 20 öre om dagen); och utvisade af vederbörande fördelningsintendenter gjorda utredningar (bil. C och D till statsrådsprotokollet), att kostnaden skulle uppgå, vid hvart och ett af skånska husar- och dragonregementena till i rundt tal 539 kronor och vid Norrlands dragonregemente till 391 kronor, allt årligen och *efter genomförd organisation*. Huru stor den årliga kostnaden skulle blifva *under de särskilda öfvergångsåren*, hade man ansett omöjligt att ens närmelsevis beräkna, enär de värfvade beställningsmännens antal icke ökades i någon viss proportion utan i mån af tillgång på utbildad personal. Af någon egentlig betydelse syntes det ej heller vara, om man ej kunde för hvart och ett af de särskilda öfvergångsåren bestämma det belopp, som borde uti ifrågavarande hänseende utgå; ty *hela* det erforderliga beloppet borde på en gång äskas och i vederbörande regementens stater uppföras, och den enda tvekan man derefter kunde hafva, vore i fråga om det sätt, hvarpå beloppet skulle fördelas mellan de två till ifrågavarande tre regementen anvi-

sade, ofvan omförmälda anslagen. Det syntes dock, med hänsyn till beloppets relativa obetydlighet och svårigheten vid beräklandet af de årliga öfverföringarna, som det enklaste och redigaste vore, att hela beloppet på en gång beviljades under anslaget till »omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland».

Kongl. Maj:ts förevarande framställning så vidt den afser ökning af detta anslag med 42,000 kronor motsvarar af Kongl. Maj:t föreslagen minskning med 42,000 kronor i anslaget till »fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland», hvarom utskottet i nästföljande punkt af detta utlåtande meddelar yttrande.

Då utskottet icke haft något att erinra emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning i öfrigt, hemställer utskottet,

a) att Riksdagen må, vid bifall till hvad utskottet i punkt 13:o af detta utlåtande hemställer, öka anslaget till omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland med 42,000 kronor för omorganisatiöns bedrifvande; samt

b) att Riksdagen må, för beredande af kommanderingstillägg till beställningsmän vid nämnda kavalleri, öka omförmälda anslag med 1,469 kronor, äfvensom, vid bifall härtill, medgifva, att Kongl. Maj:t må så ändra gällande stater för skånska husar- och dragonregementena samt Norrlands dragonregemente, att i dessa stater till kommanderingstillägg uppföres, i hvar och en af de båda förstnämnda staterna, i stället för 188 kronor, 727 kronor och i den sistnämnda staten, i stället för 99 kronor, 490 kronor.

Vid bifall till hvad utskottet i denna punkt föreslagit, kommer anslaget till omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland, nu 1,688,614 kronor, att ökas med sammanlagdt 43,469 kronor eller alltså till 1,732,083 kronor.

Fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland.

Angående
minskning af
detta anslag.

[12.]

13:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att vid bifall till Kongl. Maj:ts i nästföregående punkt af detta utlåtande omförmälda förslag om ökning af anslaget till omorganisation af indelta kavalleriet

i Skåne och Norrland, minska anslaget till fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland, nu 345,000 kronor, med 42,000 kronor till 303,000 kronor.

Utskottet, som i nästföregående punkt mom. a) hemställt om ökning i förstnämnda anslag med 42,000 kronor, hemställer,

att Riksdagen må, vid bifall till hvad utskottet i punkt 12 mom. a) af detta utlåtande föreslagit, minska anslaget till fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland, nu 345,000 kronor, med 42,000 kronor till 303,000 kronor.

Disciplinkompaniet.

14:o. I enlighet med Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning hemställer utskottet,

att Riksdagen må medgifva, att anslaget till disciplinkompaniet, nu 29,600 kronor, må ur riksstaten uteslutas.

*Angående
uteslutande
ur riksstaten
af detta an-
slag.
[13.]*

Öfriga ordinarie anslag.

15:o. Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 23) har herr *A. G. Jönsson* i Mårarp yrkat, att Riksdagen måtte för sin del besluta, det beväringssman, som utan eget förvållande blefve urstånd-satt att vapenöfvas hela den lagstadgade öfningstiden, måtte utfå de 30 öre per dag för den tid han undergått öfning, hvilka skolat insättas i postsparbanken, i fall öfningen fortgått i 90 dagar; samt att rätts-innehafvare till beväringssman, som utan eget förvållande afidit, innan stadgad öfningstid hunnit för ändamålet användas, måtte likaledes berättigas att i stadgad ordning uppbära 30 öre för hvarje den aflidnes öfningsdag.

*Angående en
inom Andra
Kammaren
väckt motion.*

Af 1892 års urtima Riksdag beslutades, att värnpligtigs dagaflöning skulle ökas till 50 öre för öfningsdag, hvaraf 20 öre kontant skulle utbetalas till den värnpligtige men återstoden *vid fullgjorda beväringsofningar* för honom insättas å postsparbanksbok. Då utskot-

tet icke anser lämpligt att någon rubbning sker i dessa i sammanhang med lösning af andra frågor beslutade grunder för utbetalning af värnepligtigs förhöjda dagaflöning, får utskottet hemställa,

att herr A. G. Jönssons omförmälda motion ej må föranleda någon Riksdagens vidare åtgärd.

*Angående
två inom
Andra Kam-
maren väckta
motioner.*

16:o. Uti två inom Andra Kammaren väckta motioner har föreslagits:

dels af herr N. Andersson i Pettersborg (motion n:o 15):

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa, det Kongl. Maj:t täcktes genom sin arméförvaltning, och så vidt möjligt redan till innevarande års regementsmöten, genom entreprenör låta anskaffa hästskor till hvarje kavalleriregemente, vid hvilket skoningskostnaden utgjorde mera än 1 krona 25 öre för 4 stycken underlagda skor;

dels ock af herr L. P. Mallmin (motion n:o 73):

att Riksdagen ville för sin del besluta ändring i kongl. förordningen den 19 juni 1885 angående öfverflyttning på statsverket af anskaffningen och underhållet af beklädnads-, bevarings-, remtyg- samt häst- och sadelmunderingspersedlarna vid rusthållskavalleriet, hvarigenom föreskrift lemnades, som ålade staten skyldighet att bekosta hästskor, söm och broddar, hvilka anskaffas för nummerhäst under dennes tjänstgöring vid regementet eller eljest vid militära öfningar, äfvensom att Riksdagen ville, till bestridande af de genom sådan ändring för staten uppkommande utgifter, anvisa ett belopp af 5,500 kronor årligen.

Till stöd för förstberörda motion har af motionären anförts att, då det rådde stor olikhet i kostnaden för skoningen af hästarna vid de olika kavalleriregementena — så att då vid ett regemente kostnaden för skoningen af en häst uppginge till cirka 1 krona per gång, belöpte den sig vid ett annat till 2 kronor 50 öre, hvilket motionären sökt visa med intyg och räkningar, bifogade motionen — det vore tydligt nog, att en stor oegentlighet föreläge, så mycket mera anmärkningsvärd, som de jemförda regementena vore förlagda inom samma område.

Kostnaden för ifrågavarande ändamål borde, enligt motionärens åsigt, vara densamma vid de olika kavalleriregementena.

Om hästnumerären vid hvarterdera af två regementen utgjorde 1,000 och man antog att hvarje häst behöfde nya skor åtta gånger hvarje år samt att prisskilnaden enligt berörda handlingar utgjorde kronor 1,50,

så måste t. ex. skånska dragonregementet, jemfördt med kronprinsens husarregemente, vidkännas en förhöjning i kostnaden af 12,000 kronor per år, ett belopp som enligt motionärens åsigt borde kunna inbesparas.

Herr Mallmin åter har i sin ifrågavarande motion anfört, att staten enligt den af honom åberopade kongl. förordning under vissa vilkor öfvertagit den rusthållarne vid indelta rusthållskavalleriet åliggande skyldigheten att anskaffa och underhålla häst- och sadelmunderings- m. fl. persedlar vid nämnda kavalleri.

Motionären hade den uppfattningen, att till dessa persedlar hörde jemväl hästskor, söm och broddar, som för nummerhäst anskaffades under dennes tjenstgöring vid militära öfningar, och hade motionären trott sig finna stöd därför i äldre författningar i ämnet.

Så t. ex. hade § 6 af kongl. förordningen den 11 maj 1795 angående indelade ryttares och dragoners beklädnad, beväring och utredning följande lydelse: »Allt det, som icke af Kongl. Maj:t och Kronan eller ryttarne och dragonerna, enligt hvad här ofvan tydliggen är utstakadt, anskaffas, det påkosta och anskaffa rusthållarne sjelfva i en sådan ordning, att följande mindre munderingspersedlar, nemligen skinnlifstycken -- -- -- hästeskor och söm, får vid hvart och ett rusthåll efter egen bekvämlighet beställas och anskaffas.» Och i kongl. brefvet den 2 november 1833 till kongl. krigskollegium angående reglemente för Uplands läns rusthållares beklädnadsfond sades i § 3 uttryckligen, att till de så kallade mindre munderingspersedlarne hörde jemväl hästskor och söm.

Emellertid hade Kongl. Maj:t i utslag den 18 december 1896 i särskildt mål förklaradt, att »hästskor, söm och broddar icke ingått bland de hästutredningspersedlar vid indelta kavalleriet, hvilkas anskaffning och underhåll numera af kronan öfvertagits».

Efter detta utslag hade man anledning antaga, att rusthållarne vid indelta kavalleriet fortfarande vore lagligen underkastade åliggandet att utan ersättning utgöra nämnda del af rustningsbesväret, hvilket emellertid icke syntes motionären öfverensstämman med den princip, som gjort sig gällande i författningarna om lindring i rustnings- och roteringsbesväret, nemligen att nämnda besvär icke vidare i någon mån skulle åligga enbart den dermed förut betungade jorden.

Under förutsättning, att Kongl. Maj:ts i nämnda utslag framställda uppfattning af gällande föreskrifter vore riktig, vore det därför i full öfverensstämmelse med syftet i författningarna angående lindring i rustning och rotering, att föreskrifter lemnades, hvarigenom kostnaden

för hästskor, söm och broddar, som för nummerhäst anskaffades under dennes tjenstgöring, komme att drabba staten.

Då det i herr Mallmins motion påpekade förhållande synes utskottet förtjent af uppmärksamhet och den utgift, som skulle drabba statsverket genom rusthållets befriande från ifrågavarande skoningskostnad måste anses vara af ringa betydelse, har utskottet, som icke funnit lämpligt att Riksdagen för ändamålet anslår medel, innan frågan blifvit allsidigt utredd, ansett motionen böra föranleda Riksdagen att hos Kongl. Maj:t anhålla om vidtagande af sådan utredning och framläggande af det förslag, som deraf kan påkallas. Och har utskottet med anledning af herr N. Anderssons berörda motion ansett Riksdagen böra hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t vid sådan utredning jemväl täcktes taga i öfvervägande, huruvida, på sätt nämnde motionär antydt, kostnaderna för skoning af kavalleriets hästar må kunna genom förändrad anordning af denna angelägenhet i allmänhet nedbringas.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må, med anledning af herrar Mallmins och N. Anderssons omförmälda motioner, hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida icke rusthållares kostnad för skoning af nummerhäst under tjenstgöring må kunna af statsverket öfvertagas äfvensom huruvida, på sätt sistnämnde motionär antydt, kostnaderna för skoning af kavalleriets hästar må kunna genom förändrad anordning af denna angelägenhet i allmänhet nedbringas.

Angående en
inom Andra
Kammaren
väckt motion.

17:o. I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 115) har herr A. Hedin hemställt, att Riksdagen, i sammanhang med sina beslut i anledning af Kongl. Maj:ts förslag å fjerde hufvudtiteln, måtte anmäla sin önskan, att Kongl. Maj:t täcktes gå i författning om att den till den del af underbefälet vid armén med vederlikar, som, enligt 1892 års urtima Riksdags beslut, egt att utbekomma portionsersättning à 62 öre, full ersättning blefve utbetald för de afdrag i nämnda belopp, som under flere år egt rum, eller till efterlevande efter personer i nämnda ställning.

Öfver berörda motion kommer utskottet att framdeles under riksdagen afgifva utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

18:o. Beträffande öfriga här ofvan ej omnämnda ordinarie anslag under denna hufvudtitel har icke föreslagits någon förändring; och hemställer utskottet, under hänvisning till hvad utskottet här ofvan under punkt 7:o anfört rörande staten för krigsskolan: *Angående öfriga ordinarie anslag.*

a) att samtliga de ordinarie anslagen under denna hufvudtitel, i afseende å hvilka utskottet icke här ofvan framställt särskilda förslag, må i 1898 års rikstat uppföras till oförändrade belopp; dock att anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli må få jemkas i den mån, som för jemnande af hufvudtitelns slutsumma kan finnas erforderligt; samt

b) att Riksdagen vid anmälan af detta sitt beslut må anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes förelägga Riksdagen förslag till ny stat för krigsskolan å Karlberg.

Extra anslag.

19:o. Med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning får utskottet hemställa,

att Riksdagen må för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m. på extra stat för år 1898 anvisa 53,000 kronor.

Angående anslag för tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter.

[14.]

Artilleribehof.

Angående
anslag till
anskaffning
af nya eld-
handvapen.
[15.]

20:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att utöfver det för fortsatt anskaffning af nya eldhandvapen åt armén beviljade, men ännu ej anvisade belopp, 3,618,750 kronor, för enahanda ändamål på extra stat bevilja ytterligare 7,482,250 kronor, samt att af sålunda beviljade medel till utgående under år 1898 anvisa 1,466,750 kronor.

Uti sin förenämnda inom Första Kammaren väckta motion (n:o 5) har herr friherre *R. M. Klinckowström* yrkat bland annat, att med afslag å Kongl. Maj:ts berörda förslag för ifrågavarande ändamål måtte af Riksdagen beviljas 860,250 kronor.

Härjemte har utskottet velat omförmäla, att herr *C. E. Ljungberg* i en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 37) yttrat sig öfver Kongl. Maj:ts förevarande framställning, utan att i afseende å densamma göra något yrkande.

Enligt departementschefens anförande till statsrådsprotokollet (sid. 31) hade generalfälttygmästaren och chefen för artilleriet i skrifvelse den 14 november 1896 i fråga om fortsatt anskaffning af tidsenliga eldhandvapen för armén anfört hufvudsakligen följande.

Uti skrifvelse den 15 november 1895 hade han redogjort för den behandling, som vid 1894 och 1895 års riksdagar kommit frågan om anskaffning af tidsenliga eldhandvapen för arméns behof till del. Af denna redogörelse framginge i hufvudsak, att den förra af de båda nämnda Riksdagarne beviljat 295,500 kronor för anskaffning af 5,000 repeterkarbiner, samt att den senare Riksdagen anslagit dels 383,800 kronor till förändringar vid gevärsfaktoriet och ammunitionsfabriken, dels 511,500 kronor för anskaffning af ytterligare 10,000 karbiner.

Af de 15,000 stycken 6,5 mm. karbiner m/94, för hvilka anslag sålunda varit under åren 1895 och 1896 disponibla, hade — fortsätter generalfälttygmästaren — 10,000 inköpts från firman »Waffenfabrik Mauser». Dessa vapen levererades samtliga under vintern 1895—1896, och af desamma hade enligt Kongl. Maj:ts föreskrift ofördröjligen utdelats erforderligt antal till kavalleriet, hvilket använt ifrågavarande karbiner under så godt som alla öfningar år 1896, hvarjemte ett af fältartilleriregementena erhållit sitt mobiliseringsbehof af dylika vapen. Återstoden af det inköpta antalet karbiner lemnade tillgång till bevärning jemväl af ingenjörtrupperna, och hade Kongl. Maj:t redan meddelat befallning angående denna ytterligare utdelning af de nya vapnen.

Med användande af de till förändringar vid gevärsfaktoret beviljade medlen hade anskaffningar samt arbeten derstädes oafslåttigt pågått. Anordningarna i verkstäderna hade så fortskridit, att vid faktoret, som redan lemnat ett betydande antal tillbehör till 6,5 mm. karbin m/94, tillverkningen af sjelfva karbinen skulle påbörjas med ingången af år 1897.

Vid ammunitionsfabriken vore, likaledes med hjälp af de därför anslagna medlen, alla åtgärder vidtagna för anordnandet af tillverkning utaf 6,5 mm. patroner och samtliga dertill hörande delar.

Uti sin nyssnämnda skrifvelse den 15 november 1895 hade general-fälttygmästaren föreslagit, att Kongl. Maj:t skulle af 1896 års Riksdag äska, att å extra stat för år 1897 utgå, anslag dels till 5,000 karbiner, hvarigenom medel skulle finnas anvisade för fyllande af bristen i det beräknade behovet, 20,000 stycken, af dylika vapen, dels till 10,000 stycken 6,5 mm. gevär. Genom beviljandet af dessa anslag skulle här förevarande anskaffning varda återförd i de spår, som utstakats genom den i statsverkspropositionen till 1894 års Riksdag angifna planen för arméns förseende med tidsenliga eldhandvapen.

På skäl, som angåfves i statsrådets och chefens för landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet för den 2 januari 1896, hade Kongl. Maj:t emellertid ansett berörda plan böra frångås så till vida, som ett för liniens beväpning tillräckligt antal repetergevär borde anskaffas inom en väsentligt kortare tid än den i planen angifna, hvaremot med anskaffningen af de ännu felande 5,000 karbinerna skulle under den närmaste tiden anstå; och hade Kongl. Maj:t därför föreslagit Riksdagen att för fortsatt anskaffning af nya eldhandvapen på extra stat bevilja 4,479,000 kronor (till 75,000 gevär) samt deraf till utgående under år 1897 anvisa 2,086,250 kronor (till 35,000 dylika vapen).

Riksdagen beviljade det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet 4,479,000 kronor och anvisade deraf på extra stat för år 1897 en mot den beräknade kostnaden för tillverkning vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori af 15,000 gevär svarande summa, 860,250 kronor, i samband hvarmed Riksdagen uttalade önskvärdheten deraf, att eldhandvapnen, i den mån de ej hunne att vid statens gevärsfaktori förfärdigas, måtte, så vidt lämpligen ske kunde, tillverkas inom landet.

Med anledning af Riksdagens berörda uttalande hade Kongl. Maj:t den 29 maj 1896 anbefalt generalfälttygmästaren att, efter infordrande af anbud från enskilde industriidkare inom landet angående de villkor, hvarunder de kunde vara villige att deltaga i tillverkning af de nya eldhandvapnen för armén, till Kongl. Maj:t inkomma med den fram-

ställning, som deraf kunde förmedlas. Sedan, till åttlydnad af sagda befallning, genom allmänna tidningarna infordrats anbud i berörda hänseende, hade två anbud inkommit, det ena från Husqvarna vapenfabriks aktiebolag och det andra från två namngifna personer i Gefle i angifvet syfte att öfverlåta ett eventuellt kontrakt på ett bolag, som kunde varda bildadt för anläggande och drifvande af en vapenfabrik. Hvartera af de begge anbudena omfattade leverans af 100,000 stycken 6,5 mm. gevär under loppet af 10 år. Deremot vore det fordrade priset hos anbudsgifvarne något olika; det angåfves nemligen, för ett gevär med läskstång men utan bajonett och tillbehör, af Husqvarnabolaget till kronor 49,80, samt af Geflekonsortiet till kronor 49,95. Den blifvande leveranstiden bestämdes af de olika anbudsgifvarne på följande sätt. Husqvarnabolaget ansåge sig behöfva 18 månader för att ordna och igångsätta en tillverkning af 10,000 gevär om året, men ville förbinda sig att under näst derpå följande 12 månader och derefter årligen leverera detta antal, till dess 100,000 gevär blifvit lemnade. Geflekonsortiet åter uppgaf, under förutsättning att aftal om leveransen vore uppgjort före den 1 juli 1897, sin afsigt vara, att den 1 juli 1899 1,000 gevär skulle vara färdiga till besigtning och sedan hvarje följande månad 1,000 gevär med sådan ökning under de följande åren, att de 100,000 gevären blefve till leverans färdiga inom den angifna tiden af 10 år.

Med afseende på de föreliggande anbudena borde särskildt framhållas en omständighet af väsentlig betydelse, nemligen frågan om den trygghet, som en blifvande leverantör måste fordra, för att han verkligen skulle få, på sätt han i sitt anbud erbjudit sig, inom 10 år leverera 100,000 gevär. Då det vore uppenbart, att arméförvaltningen icke egde befogenhet att avsluta ett ovilkorligt och bindande kontrakt angående ett större antal gevär än det, hvartill Riksdagen icke allenast beviljat, utan äfven till utgående anvisat medel, hade generalfältygmästaren ansett sig böra fästa anbudsgifvarnes uppmärksamhet på detta förhållande.

Till svar å hans i sådant hänseende gjorda meddelande hade Husqvarnabolaget — efter att hafva erinrat om de stora kostnader, som vore förenade med anordnandet af ifrågavarande tillverkning, och nödvändigheten att erhålla betryggande garanti af den enda tänkbara afnämaren, den svenska staten, för att verkligen få tillverka gevär enligt det inlemnade anbudet — framhållit, att hela det för anskaffning af nu ifrågavarande 100,000 gevär behöfliga beloppet borde begäras af Riksdagen att *utgå* under 1898, men att, om sådant beslut icke kunde genomföras, det syntes bolaget i alla händelser vara nödvändigt, att

hela beloppet på en gång *beviljades*, äfven om ej mer än $\frac{1}{10}$ skulle utgå under år 1898; hvarjemte bolaget erinrat, att då under loppet af 10 år åtskilliga omständigheter kunde inträffa, som framkallade en, låt vara tillfällig, nedsättning af det årliga anslaget för nyanskaffning af gevär, det vore behöfligt, att i ett eventuelt kontrakt med bolaget infördes en bestämmelse, att, om och när en nedsättning i gevärsanslaget af Riksdagen vidtoges, denna nedsättning icke finge drabba den enskilda fabriken i större mån än statsfaktoriet, utan att nedsättningen gjordes i proportion till de båda verkens årliga tillverkning.

Beträffande samma fråga hade anbudsgifvarne i Gelfe, med anförande af hufvudsakligen enahanda skäl som Husqvarna vapenfabrik, anført, att de, innan de kunde anlägga ifrågavarande fabrik (för tillverkning af gevär) måste vara medelst uppgjortt kontrakt eller på annat betryggande sätt förvissade om att för svenska statens räkning under en beräknad tidrymd af 10 år få leverera tillsammans 100,000 stycken gevär.

Med hänsyn till denna garantifråga hade generalfälttygmästaren utöfver sin redan gjorda erinran, att arméförvaltningen icke kunde afsluta ovillkorligt kontrakt angående större antal gevär än det, till hvilket Riksdagen vid tidpunkten för aftalets träffande *anvisat* medel, framhållit, att arméförvaltningen svårligen, åtminstone utan Kongl. Maj:ts bemyndigande, kunde på sätt Husqvarna vapenfabrik föreslagit, genom bestämmelse i kontrakt medgifva, att möjligen inträffande nedsättning i gevärsanslaget finge fördelas mellan Carl Gustafs stads gevärsfaktori och en eventuel enskild gevärsfabrikant i proportion till de båda verkens årliga tillverkning. Ty då, enligt Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut, statens gevärsfaktori blifvit med ej obetydande kostnader anordnad för en årlig tillverkning af 15,000 gevär och derutöfver, syntes det vara arméförvaltningens pligt att, så vida de af Riksdagen anvisade anslagen dertill lemnade tillgång, hålla tillverkningen vid faktoriet uppe vid sagda antal för att såmedelst fullt tillgodogöra faktoriets produktionsförmåga och i största möjliga grad nedbringa tillverkningskostnaden för hvarje gevär.

Hvad anbudet i öfrigt beträffade, så syntes det af Husqvarna vapenfabriks aktiebolag afgifna, då det deri fordrade priset vore lägre än i det andra anbudet och detta senare ej heller i annat afseende egde några öfvervägande fördelar, böra läggas till grund för beräkningarna angående anskaffningen af gevär från enskild verkstad.

Af det återopade anförandet till statsrådsprotokollet den 2 januari 1896 framginge, att behovet af gevär, om armén skulle blifva tillfreds-

ställande beväpnad, vore minst 200,000 stycken, samt att anskaffningen af åtminstone halfva detta antal borde, till undvikande af allvarsamma olägenheter, ja faror, i största möjliga grad påskyndas. Det vore emellertid påtagligt, att statens gevärsfaktori icke vore i stånd att, ensamt, med erforderlig snabbhet utföra ifrågavarande tillverkning. Derför hade också Riksdagen, genom sitt ofvan anförda uttalande angående önskvärdheten deraf, att eldhandvapnen, i den mån de ej hunne att vid statens gevärsfaktori förfärdigas, måtte, så vidt lämpligen ske kunde, tillverkas inom landet, anvisat den väg, å hvilken påskyndad anskaffning af eldhandvapnen borde ega rum.

De anbud å leverans af gevär, för hvilka generalfälttygmästaren nu redogjort, gäfvade vid handen att, om någon del af gevärsanskaffningen skulle anförtros åt enskild inhemsk verkstad, hvilket vore den enda möjligheten för ett någorlunda snabbt fyllande af behofvet, så måste staten förbinda sig till ett under 10 år jemnt fortgående inköp af tillsammans 100,000 gevär hos den enskilda fabrikanten. Samtidigt kunde och borde tillverkningen vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori omfatta 15,000 sådana vapen om året. Den sammanlagda årliga anskaffningen skulle således komma att uppgå till 25,000 gevär, motsvarande en tid för 200,000 vapen af 8 år.

Kostnaderna skulle under de angifna förutsättningarna ställa sig på följande sätt:

a) 100,000 gevär, tillverkade vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori:

100,000 gevär à 47 kr.	kr. 4,700,000: —
Profskjutnings- och skottställningskostnader à 0,80 kr. »	80,000: —
Patentafgift à 1,80 kr.	» 180,000: —
Tillbehör à 7,10 kr.	» 710,000: —
Transportkostnader à 0,20 kr.	» 20,000: —
	Summa kr. 5,690,000: —

Kostnaden för hvarje gevär skulle således blifva kronor 56,90.

b) 100,000 gevär, tillverkade vid inhemsk enskild verkstad:

100,000 gevär à 49,80 kr.	kr. 4,980,000: —
Profskjutnings- och skottställningskostnader à 0,80 kr. »	80,000: —
Besigtningkostnader à 0,50 kr.	» 50,000: —
	Transport kr. 5,110,000: —

	Transport kr. 5,110,000: —
Patentafgift à 1,80 kr.	» 180,000: —
Tillbehör à 7,10 kr.	» 710,000: —
Transportkostnader à 0,20 kr.	» 20,000: —
	Summa kr. 6,020,000: —

Kostnaden per gevär, tillverkad vid enskild verkstad, blefve således kronor 60,20.

I båda ofvan anförda fall hade patentafgiften angifvits till kronor 1,80 per gevär. Denna siffra vore dock att betrakta såsom ett medeltal, enär ifrågavarande afgift, enligt ett med firman »Waffenfabrik Mauser» träffadt aftal, vore bestämdt till 2,50 riksmark (kronor 2,25) för de första 100,000 vapnen, som tillverkades inom Sverige, men derefter skulle nedsättas till 1,50 riksmark (kronor 1,35), allt per vapen. Under förutsättning, att tillverkningen vid statens gevärsfaktori och vid den enskilda verkstaden fortginge ungefär samtidigt, blefve således priset för de första 50,000 gevären, tillverkade på hvarterdera stället, kronor 57,35 vid gevärsfaktoret och kronor 60,65 vid den enskilda verkstaden, men för de derefter följande 50,000 vapnen likaledes på hvarterdera stället respektive kronor 56,45 och kronor 59,75. Först nämnda båda pris, nemligen kronor 57,35, enligt hvilket det af 1896 års Riksdag på extra stat för år 1897 anvisade anslaget till 15,000 gevär beräknats, och kronor 60,65, borde således, tills vidare och intill dess 100,000 gevär anskaffats, läggas till grund vid äskandet af anslag.

Sammanlades de ofvan under a) och b) angifva slutsummorna, erhöles totalkostnaden för 200,000 gevär, anskaffade på antydt sätt inom landet, nemligen 11,710,000 kronor. Drogen derifrån det belopp, 4,479,000 kronor, som af 1896 års Riksdag redan beviljats, återstode 7,231,000 kronor såsom ytterligare behöfliga för anskaffning af gevär. Men till sistnämnda belopp borde slutligen komma 251,250 kronor för tillverkning vid faktoret af ännu felande 5,000 karbiner. Det, utöfver hvad Riksdagen hittills beviljat, ännu återstående behofvet af medel för eldhandvapen till armén blefve således 7,482,250 kronor.

Med hänsyn till den trygghet för erhållande af oafbrutna och jemna årsbeställningar, som en eventuel enskild leverantör, enligt hvad ofvan blifvit anfördt, borde beredas, vore det utan tvifvel önskvärdt, att hela sist nämnda belopp af Riksdagen på en gång icke allenast beviljades, utan äfven, på sätt Husqvarna vapenfabriks aktiebolag ifrågasatt, tillsammans med det för gevärsanskaffning af Riksdagen redan beviljade,

men ännu ej anvisade beloppet (4,479,000—860,250) 3,618,750 kronor, anvisades till utgående under ett enda år, till exempel 1898.

Att ett så högst betydande belopp, sammanlagdt 11,101,000 kronor, skulle anvisas på ett och samma års stat, kunde emellertid så mycket mindre ifrågasättas, som större delen af sagda anslag, under förutsättning att tillverkningen skedde uteslutande inom landet och då knappast kunde uppdrifvas till väsentligt mer än 25,000 vapen om året, skulle komma att ligga oanvänd under flera år. Då det å andra sidan icke kunde betviflas, att Riksdagen, som redan anslagit medel till gevärsfaktoriets anordnande för tillverkning af de nya vapnen, ju icke skulle, om och när medel för anskaffning af sådana jemväl genom den enskilda industrien blifvit af Riksdagen beviljade och aftal på den grund med inhemska privat leverantör träffats, årligen anvisa de belopp, som erfordrades för uppehållande af tillverkningen af vapen vid både kronans och den enskilde kontrahentens verkstäder, syntes det vara för det afsedda ändamålet, en påskyndad vapenanskaffning inom landet, tillräckligt, om 1897 års Riksdag beviljade det, enligt hvad ofvan anförts, ännu återstående medelsbehofvet för sådan anskaffning, nemligen 7,482,250 kronor, och deraf till utgående under år 1898 anvisade hvad som erfordrades för en årstillverkning af 25,000 gevär, af hvilka 15,000 vid statens fabriker och 10,000 vid enskilda inhemska verkstäder.

Ifrågavarande årsanslag borde beräknas på följande sätt:

15,000 gevär, tillverkade vid gevärsfaktoriets, med tillbehör m. m. å 57,35 kronor.	kr.	860,250: —
10,000 gevär, tillverkade vid enskilda verkstäder, likaledes med tillbehör m. m. å 60,65 kronor.....	»	606,500: —
	Summa kr.	1,466,750: —

På grund häraf hade generalfältygmästaren hemställt, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att för fortsatt anskaffning af nya eldhandvapen åt armén på extra stat bevilja 7,482,250 kronor samt deraf till utgående under år 1898 anvisa 1,466,750 kronor.

I yttrande till protokollet i statsrådet den 2 januari 1896 hade departementschefen framhållit vigten och betydelsen för landets försvar af att anskaffningen af 6,5 mm. gevär påskyndades så mycket, som omständigheterna medgäfvade, och tillstyrkte för den skull, att den i statsverkspropositionen till 1894 års Riksdag angifna planen för arméns förseende med tidsenliga eldhandvapen, såsom alltför långsamt ledande till målet, icke vidare skulle följask, utan att under loppet af de när-

maste två åren skulle anskaffas 75,000 gevär för en kostnad af tillhopa 4,479,000 kronor, hvilket belopp borde i sin helhet af den då snart sammanträdande Riksdagen begäras.

Den sålunda gjorda framställningen hade vunnit Kongl. Maj:ts gillande, och Riksdagen godkände i princip Kongl. Maj:ts förslag att, med frångående af förut nämnda plan, enligt hvilken allenast 10,000 repetervapen skulle årligen tillverkas, påskynda anskaffningen af dylika vapen. Riksdagen beviljade nemligen hela det af Kongl. Maj:t äskade belopp, 4,479,000 kronor, till anskaffning af 75,000 gevär, motsvarande behovet vid infanteriets linie, och anvisade på 1897 års stat 860,250 kronor för tillverkning af 15,000 sådana vapen, hvarvid kostnaden uppskattades på grund af det vid statens gevärsfaktori beräknade priset.

Men om Riksdagen sålunda genom detta beslut å ena sidan gillat Kongl. Maj:ts afsigt att påskynda gevärsanskaffningen, så hade Riksdagen å den andra, genom att begränsa årsbeställningen för år 1897 till 15,000 vapen — ett antal, som just motsvarade hvad man under hvarje af de närmaste åren kunde vid gevärsfaktoriets tillverka — samt genom att uttala önskvärdheten deraf, att eldhandvapnen, i den mån de ej hunne att vid statens gevärsfaktori förfärdigas, måtte, så vidt lämpligen ske kunde, tillverkas inom landet, tillkännagifvit sin åsigt, att vapenanskaffningen, ehuru påskyndad, dock borde hållas inom den ram, som bestämdes af möjligheten att inom landet åstadkomma densamma.

Af generalfälttygmästarens ofvan anförda skrifvelse framginge, att de af Kongl. Maj:t anbefalda åtgärder till utrönande af möjligheten att utvidga tillverkningen inom landet af repetervapen utöfver den vid statens faktori påbörjade gifvit det resultat, att från enskild svensk verkstad kunna, på villkor som syntes departementschefen antagliga, erhållas 10,000 gevär årligen, i följd hvaraf årsanskaffningen af eldhandvapen kunde, utan att Riksdagens nyss nämnda önskan om tillverkningens utförande inom landet trädde för nära, omedelbart uppdrivas till 25,000 och, i den mån verksamheten vid gevärsfaktoriets nådde sin fulla utveckling, möjligen stiga ännu något högre.

Det vore ytterst angeläget, att åtminstone denna utväg, att snabbare, än eljest vore möjligt, fylla arméns behof af eldhandvapen, begagnades; och tillstyrkte för den skull departementschefen, att erforderliga åtgärder vidtoges för beredande af möjlighet att med enskild verkstad afsluta kontrakt om årlig leverans af 10,000 stycken 6,5 mm. gevär under 10 år. Men för detta ändamål vore, på sätt generalfälttygmästaren framhållit, oundgängligt, att hela det för den afsedda vapenanskaffningen

erforderliga, ännu återstående anslagsbeloppet nu på en gång af Riksdagen beviljades.

Mot generalfältygmästarens beräkning af det minsta gevärsbehovet, 200,000 stycken, kunde departementschefen så mycket mindre hafva något att erinra, som densamma hvilade på de i förut berörda anförande till statsrådsprotokollet angifna grunder, och det af generalfältygmästaren jemväl framhållna behovet af ytterligare 5,000 stycken 6,5 mm. karbiner funne departementschefen likaledes obestriddigt.

På grund häraf borde, på sätt af generalfältygmästarens meranämnda skrifvelse framginge, det ännu återstående behovet af medel för eldhandvapen till armén — utöfver de af senaste Riksdag beviljade — uppgå till 7,482,250 kronor.

I samma skrifvelse vore, enligt hvad ofvan framhållits, det belopp, som erfordrades för anskaffning under år 1898 af 25,000 stycken 6,5 mm. gevär, beräknadt till 1,466,750 kronor; och hade departementschefen emot denna beräkning intet att erinra.

Då utskottet icke kan bestrida den af militära fackmän framhållna uppfattningen, att ett lands försvar under dess armés öfvergång från ett slags eldhandvapen till ett annat befinner sig i ett visst svaghets-tillstånd, har utskottet ansett, att för förkortande af denna öfvergångstid de åtgärder, som för anskaffning af sådan ny beväpning vidtagas, böra inom gränsen af påräkneliga tillgångar vara så verksamma som möjligt. Utskottet har därför tagit i öfvervägande, huruvida icke detta syftemål skulle kunna i förevarande fall vinnas på annan väg än genom att, på sätt Kongl. Maj:t förutsatt, för tillverkningen delvis anlita enskilda verkstäder, utan att dock anslag för ändamålet behöfde beviljas till så stort årligt belopp, som Kongl. Maj:t äskat. Dervid har utskottet icke funnit hinder böra möta i Riksdagens föregående uttalande i denna fråga. Ty då 1896 års Riksdag vid beviljande af 860,250 kronor för år 1897 till anskaffning af nya eldhandvapen åt armén uttalade den önskan, att, derest de nya gevären till hela det antal, som beräknades härför skola kunna erhållas, icke hunne att under året tillverkas vid Carl Gustaf stads gevärsfaktori, de likväl måtte, så vidt lämpligen ske kunde, tillverkas inom landet, torde Riksdagen framför allt hafva åsyftat, att beställning i utlandet af de nya gevären skulle undvikas.

Då nu staten redan nedlagt betydande kostnader för utvidgning af sitt eget gevärsfaktori i och för tillverkning af dessa nya eldhandvapen, synes det utskottet vara till fördel, om detta faktori, som beräknats kunna efter berörda utvidgning tillverka något öfver 15,000 gevär om året, blefve förmedelst någon ytterligare utvidgning satt i stånd att

utföra en något större årstillverkning och derigenom öfvertaga hela denna anskaffning, hvarigenom naturligtvis större likformighet deri vunnas. Utskottet har därför inhemtat upplysning angående kostnaden för en sådan utvidgning och får dervid åberopa det vid detta utlåtande såsom bil. *Litt. E* fogade kostnadsförslag af fabriets styresman, hvaraf framgår, att en ytterligare årstillverkning af 5,000 gevär skulle betinga kostnader för utvidgning af fabrieten till belopp af 100,000 kronor, samt att en sådan utvidgning skulle kunna vara fullbordad den 1 januari 1898, från hvilken tid fabrieten alltså kunde på detta sätt uppbringa sin tillverkning till 20,000 gevär om året.

Af uppgjord jämförelse mellan de tidpunkter, vid hvilka det erforderliga antalet af nya eldhandvapen för armén skulle under olika förutsättningar vara anskaffadt, framgår, att, derest Carl Gustaf stads gevärsfaktori användes för en årstillverkning af 20,000 gevär, anskaffningen af det erforderliga antalet 200,000 st. skulle vara fullbordad den 1 maj 1907, att, om vid nämnda faktori tillverkades intill 15,000 gevär om året och anbudet från Gefle tillika antoges, anskaffningen skulle vara fullbordad den 1 juli 1907, och att, derest anbudet från Husqvarna i stället antoges, anskaffningens fullbordande skulle ega rum först den 1 januari 1909. Ett antagande af vare sig det ena eller det andra af dessa anbud skulle dessutom, på grund af att desamma omfattade 100,000 gevär, tillverkade under loppet af 10 år, medföra, att statens faktori, der betydliga kostnader nedlagts och en stam af arbetare uppöfvats, skulle redan efter några år stå utan sysselsättning med nytillverkning.

På grund af hvad sålunda af utskottet anförts, har utskottet ansett lämpligt, att anslaget till anskaffningen af nya eldhandvapen för år 1898 bestämmes efter en beräkning af 20,000 st. samt att Carl Gustaf stads gevärsfaktori ensamt användes för denna anskaffning och i sådant syfte undergår erforderlig utvidgning. Och då kostnaden utgör för 20,000 gevär, tillverkade vid nämnda faktori, efter 57,35 kronor stycket, 1,147,000 kronor och för ifrågavarande utvidgning 100,000 kronor, anser utskottet sig böra tillstyrka Riksdagen att till anskaffning af nya eldhandvapen för armén på extra stat för år 1898 anvisa 1,247,000 kronor.

Slutligen har utskottet velat erinra, att Kongl. Maj:t endast med hänsyn till förutsatt uppgörelse med enskilda verkstäder om tillverkning af visst antal nya eldhandvapen för armén föreslagit, att Riksdagen skulle, utöfver redan för ändamålet anslaget belopp, bevilja ytterligare medel samt att detta alltså, med den lösning, utskottet förordat, för det närvarande icke erfordras, då det torde böra ankomma på hvarje Riks-

dag att för ändamålet anvisa det belopp, som med hänsyn till disponibla tillgångar och öfriga anslagsbehof kan finnas lämpligt.

Utskottet, som icke funnit herr Ljungbergs ofvanberörda anförande erfordra någon särskild hemställan, får föreslå:

a) att Riksdagen må, för anskaffning af nya eldhandvapen åt armén, af härför beviljadt belopp på extra stat för år 1898 anvisa 1,247,000 kronor; samt

b) att herr friherre Klinckowströms omförmälda motion i denna del må härigenom anses besvarad.

*Angående
anslag till
anskaffning
af revolverar.*

[16.]

21:o. Under erinran, att 1896 års Riksdag för anskaffning af 6,500 revolverar med tillbehör beviljade 208,000 kronor och deraf på extra stat för år 1897 anvisat 104,000 kronor, får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom nu gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen må, af det utaf 1896 års Riksdag för *anskaffning af revolverar med tillbehör* beviljade belopp, på extra stat för år 1898 anvisa återstående 104,000 kronor.

*Angående
anslag till
mobiliserings-
ammunition
för eldhand-
vapen.*

[17.]

22:o. Sedan Riksdagen af det enligt den år 1891 uppgjorda plan för *anskaffning af mobiliseringsammunition till eldhandvapen åt armén* här för erforderliga belopp af 4,000,000 kronor för åren 1893—1897 beviljat sammanlagdt 3,250,000 kronor, har Kongl. Maj:t för nämnda ändamål på extra stat för år 1898 äskat återstående 750,000 kronor.

Uti förenämnda motion (n:o 5) har herr friherre *R. M. Klinckowström* yrkat, att för ifrågavarande ändamål måtte anvisas endast 600,000 kronor.

Enär medelst anvisande af det utaf Kongl. Maj:t nu äskade belopp ifrågavarande anskaffningsbehof blefve fylldt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, utan afseende å herr friherre Klinckowströms omförmälda yrkande om nedsättning i det för ifrågavarande ändamål af Kongl. Maj:t äskade belopp, för anskaffning af mobiliseringsammunition till eldhandvapen åt armén på extra stat för 1898 anvisa 750,000 kronor.

23:o. Sedan för *anskaffning af fältartillerimateriel*, hvartill beräknats åtgå 1,270,000 kronor, 1893—1896 årens Riksdagar anslagit tillsammans fyra femtedelar af berörda kostnadsbelopp eller 1,016,000 kronor, får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställa,

Angående anslag till fältartillerimateriel.
[18.]

att Riksdagen må till fortsatt anskaffning af fältartillerimateriel på extra stat för år 1898 anvisa återstående 254,000 kronor.

24:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1898 bevilja för *anskaffande och anordnande af skjutfält för Vendes artilleriregemente* 170,000 kronor.

Angående anslag till skjutfält för Vendes artilleriregemente.
[19.]

Enligt hvad af statsrådsprotokollet (sid. 43) inhemtas, hade general-fälttygmästaren i skrifvelse den 14 sistlidne november gjort framställning om anslag för anskaffande och anordnande af skjutfält för Vendes artilleriregemente samt i sådant afseende anfört följande.

Vendes artilleriregemente hade af ålder utfört skarpskjutningar å sitt exercisfält, det s. k. Näsby fält invid Kristianstad. Då de nu i bruk varande fältkanonerna i början af 1880-talet kommo till användande, befans det emellertid omöjligt att öfva skarpskjutning i den dittills för sådant ändamål begagnade skottlinien, enär det inträffade, att ej kreverade projektiler, skjutna ur dessa nyare, i jemförelse med de förutvarande fältkanonerna synnerligen kraftiga pjäser, efter att hafva slagit ned på exercisfältet, studsade upp och fortsatte sin väg öfver Araslöfssjön, som begränsade sagda fält, och slutligen nedfölla i närheten af Araslöfs gård, mot hvars hufvudbyggnad skottlinien var inrigtad. För att möjliggöra skarpskjutning med de nya kanonerna på Näsby fält utan sådana faror för lif och egendom, som ofvan beskrifna förhållande medförde, vidtogos två åtgärder. Dels arrenderades af Kristianstads stad ett omedelbart intill exercisfältet gränsande område, efter hvars läggande till detta fält en ny skottlinie så utstakades, att dess förlängning på andra sidan nämnda sjö träffade visserligen odlad, men ej bebyggd mark, och dels utverkades egarens och arrendatorns af Araslöfs gård medgifvande, att skarpskjutning finge ske i denna nya riktning, mot en viss årlig ersättning för upplåtelsen af det område, som sålunda under de dagar, då skjutning egde rum, utsattes för möjligheten af nedfallande projektiler, och hvarå arbete följaktligen under dessa dagar icke kunde utföras. Genom dessa åtgärder möjliggjordes visserligen skarpskjutning, men under förhållanden, som för regemen-

tets utbildning i denna viktiga tjänstegren voro synnerligen ogynnsamma. Fältets ringa dimensioner samt nödvändigheten att, för undvikande af fara för kringboende befolkning, afgifva elden från en plats i eller omedelbart invid sjelfva skottlinien och i en med denna i det närmaste parallel riktning föranledde nemligen, dels att skjutning icke kunde ske på större afstånd än omkring 1,800 meter, dels att öfning i skarpskjutning endast med största svårighet kunde utföras af större styrka än ett batteri, och dels slutligen att det skjutande truppförbandet städse måste taga ställning på en och samma noggrannt utstakade plats.

Det torde icke behöfva framhållas, att i följd af ofvan angifna omständigheter å ena sidan det taktiska moment, som låge i val af ställning samt af sätt och väg för inryckning dertuti, vid en öfning i skarpskjutning å Näsby fält ginge helt och hållet förloradt, och att å andra sidan all utbildning derstädes vore utesluten i eldgifning såväl på de afstånd, å hvilka artilleriduellen i de flesta fall torde komma att utkämpas, som ock i division (om tre batterier), hvilket truppförband man ju numera eljest sträfvade att använda såsom fältartilleriets taktiska enhet. Och än mindre torde behöfva betonas de väsentliga olägenheter, ja, vådor, som kunde vållas af de ur ofvan berörda missförhållanden härflytande bristerna uti ifrågavarande regementes utbildning i fältmessig skjutning.

Med anledning af ofvanberörda förhållanden hade generalfälttygmästaren låtit anställa undersökningar, huruvida det vore möjligt att ej allt för långt från Kristianstad finna ett område, som lämpligen skulle kunna användas till skjutfält för det i nämnda ort förlagda artilleriregementet, och hade dettas chef i sådant hänseende föreslagit ett område, beläget på endast 12 kilometers afstånd från garnisonsorten, mellan Rinkaby station på Kristianstad—Åhus jernväg och stranden af Östersjön, på sätt som framginge af två bifogade kartor, den ena generalstabens Kristianstadsblad, den andra upprättad af löjtnanten Hj. Nordenfelt.

Å denna senare karta funnes utmärkt dels det egentliga, föreslagna skjutfältet, med en bredd af 600 meter, dels på båda sidorna derom belägna s. k. kulfångareområden, hvardera vid nollpunkten, d. v. s. vid nordvestra gränslinien, 50 meter bredt och derefter vidgande sig emot hafvet.

Fältet, hvars längd från nollpunkten till stranden vore omkring 4,100 meter, syntes i afseende å såväl utsträckning som öfriga egenskaper motsvara de fordringar, som man borde ställa på ett tidsenligt

skjutfält för artilleri, i hvilket hänseende särskildt borde tilläggas, att den närmast stranden belägna delen af Östersjön i skottliniens förlängning vore grund och stenbunden, så att fartyg aldrig och mindre båtar endast undantagsvis der passerade, och att det följaktligen bildade en särdeles lämplig bakgrund åt fältet.

Äfven i ekonomiskt hänseende vore det föreslagna skjutfältet fördelaktigt, i det att detsamma borde kunna förvärfvas för ett jemförelsevis billigt pris. Jordmänen bestode nemligen, såsom framginge af två bifogade förslag till värderingsinstrument, i likhet med en äfvenledes närsluten karta, upprättade af vice kommissionslandtmätaren A. E. Andersson, till största delen af ofruktbar, lös sandjord af relativt lågt värde. En del af marken vore visserligen bevuxen med skog, men denna kunde, såsom varande endast halvvoxen eller derunder, ej heller betinga högt pris. Af de hus och byggnader, som låge på det föreslagna skjutfältets område, vore tveune gårdar väl underhållna och i godt skick, hvaremot de öfriga vore af dålig beskaffenhet och temligen värdelösa. De båda värderingsinstrumenten och landtmätarekartan visade för öfrigt, att jorden vore mycket sönderstyckad och hemmansdelarne små. Egarnes antal uppginge till minst femtio, hvarför och med hänsyn till svårigheten att vid vanligt köp befria de många och små jordstyckena från in-teckningar uppgörelse under hand icke kunde tänkas varda möjlig, utan expropriation blefve oundgänglig.

Enligt de åberopade värderingsinstrumenten voro kostnaderna för inköp af det föreslagna skjutfältet beräknade till följande belopp, nemligen:

jord	kr. 91,783: —
växande skog	» 43,200: —
åbyggnader	» 11,650: —
	eller tillsammans kronor 146,633: —

Till detta för sjelfva fältets förvärfvande erforderliga belopp borde emellertid läggas dels omkostnader för expropriation och kartläggning af skjutfältet samt derå behöfliga anordningar, hvilka kostnader af regementschefen beräknats till 20,169 kronor, dels för oförutsedda utgifter en summa, som med fäst afseende på svårigheten att noggrant beräkna pris, som sedermera skulle bestännas af expropriationsnämnd, icke torde böra sättas lägre än till omkring 2 procent af det uppskattade inköpspriset för sjelfva skjutfältet, eller, för jemnande af anslagets

slutsumma, till 3,198 kronor, då nyssnämnda slutsumma blefve 170,000 kronor.

Med stöd af det sålunda anförda, hade generalfältygmästaren anhållit, att Kongl. Maj:t ville af Riksdagen till ett skjutfält för Vendes artilleriregemente på extra stat för år 1898 äska 170,000 kronor.

Generalfältygmästarens ifrågavarande framställning hade departementschefen funnit synnerligen beaktansvärd. För ett artilleriregementes behöriga utbildning vore det af den största vikt att ega tillgång till lämplig plats för utförandet af de för regementet oundgängliga skjutöfningarna. Att det nu till skjutfält begagnade området, regementets exercisfält, icke vore för sådant ändamål lämpligt, torde till fullo framgå af hvad generalfältygmästaren i sådant afseende anført. Till hvad han härom yttrat, hade departementschefen intet annat att tillägga, än att, då såväl Kristianstads stad som egaren eller arrendatorn af Araslöfs gård naturligtvis kunde när som helst uppsäga de med dem träffade, af generalfältygmästaren omförmälda aftalen, och, derest så skedde, efter aftalens utlöpande all skarpskjutning på Näsby fält blefve omöjliggjord, det kunde komma att inträffa att regementet, om åtgärd för beredande af annan plats för regementets skjutöfningar icke vidtoges, helt och hållet komme att sakna tillfälle till öfning i denna, för regementet allra mest viktiga gren af tjensten. Och äfven om aftalen icke uppsades, vore det under nuvarande förhållanden alltid att befara, att förlupna kulor sloge ned på andra sidan Araslöfssjön och der åstadkomme sådan skada, att skarpskjutning å fältet blefve förbjuden eller måste inställas. Departementschefen ansåge därför, i likhet med generalfältygmästaren, att åtgärder snarast möjligt måste vidtagas för anskaffande af lämpligt skjutfält för regementet, och torde i detta afseende det nu föreslagna området befinnas antagligt. Det vore beläget på kort afstånd (12 kilometer) från Kristianstad, och regementet kunde i följd deraf med lätthet dit förflyttas utan att begagna jernvägsförbindelse. Längden och bredden vore tillfredsställande och läget sådant, att någon fara för olyckshändelser i följd af skjutöfningarna icke syntes förefinnas. Kostnaderna för fältets förvärfvande och anordnande vore visserligen ganska betydliga, men det torde vara omöjligt att i närheten af Kristianstad eller eljest i Skåne med dess höga jordvärden finna något område, som lämpade sig till skjutfält och kunde för samma pris förvärvas.

Utskottet, som icke vill förneka behovet af ett särskildt skjutfält för Vendes artilleriregemente och icke heller haft något att erinra mot den

föreslagna platsen därför, har deremot trott sig finna, att de för dess anordnande beräknade kostnader kunna i ej oväsentlig mån minskas. Då, såsom statsrådsprotokollet upplyser, jordmänen å den mark, som skulle för ändamålet exproprieras, består till största delen af ofruktbar, lös sandjord af relativt lågt värde, torde det för jordlösen beräknade belopp, 91,783 kronor, kunna vid blifvande uppgörelse nedbringas. Härjemte torde staten genom användning eller återförsäljning kunna godtgöra sig åtminstone någon del af den till 43,200 kronor beräknade kostnaden för inlösen af växande skog och den till 11,650 kronor upptagna kostnaden för inlösen af byggnader å det föreslagna skjutfältet. Vid sådant förhållande har utskottet icke ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att för ändamålet anvisa högre belopp än 120,000 kronor. Skulle detta belopp icke visa sig tillräckligt, föreställer sig utskottet, att det öfverskjutande beloppet skulle utan svårighet kunna anvisas af fjerde hufvudtitelns besparingar.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må, för anskaffande och anordnande af skjutfält för Vendes artilleriregemente, på extra stat för år 1898 anvisa 120,000 kronor.

Fortifikationsbehof.

25:o. För *anskaffning af en fälttelegrafafdelning och materiel till ett fältingeniörkompani och två fältingeniörstablar* har Kongl. Maj:t på extra stat för år 1898 äskat 58,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet (sid. 47) upplyses, att chefen för fortifikationen i skrifvelse den 15 sistlidne november, angående extra anslag för år 1898 till komplettering af fältingeniörmateriel, erinrat, att sedan vid 1894, 1895 och 1896 års riksdagar anvisats medel till anskaffning af en fälttelegrafafdelning och två krigsbryggeekipage, af den summa, som i propositionen till 1892 års urtima Riksdag angifvits såsom behöflig för anskaffande af ökad materiel för ingeniörvapnet, numera återstode att anvisa, förutom hvad som erfordrades till anskaffandet af en lätt fälttelegrafafdelning, hvarmed syntes kunna ytterligare anstå, allenast *dels* 30,000 kronor till en fälttelegrafafdelning och *dels* 28,000 kronor för erforderlig materiel till ett fältingeniörkompani och två in-

*Angående
anslag till
ökad materiel
för ingeniör-
vapnet.
[20.]*

geniörstab; och hade han därför hemställt, att Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen för år 1898 på extra stat för ifrågavarande ändamål äska 58,000 kronor.

Då alltså med beviljande af det af Kongl. Maj:t nu begärda belopp behovet af fältingeniörmateriel bör anses fylldt, hemställer utskottet,

att Riksdagen må, för anskaffning af en fälttelegrafafdelning och materiel till ett fältingeniörkompani och två fältingeniörstab, på extra stat för år 1898 anvisa 58,000 kronor.

Angående
anslag till
kaserner.

[21.]

26:o. Sedan 1894 och 1895 års Riksdagar för *uppförande af nya kasernetablissemment* m. m. beviljat tillhopa 3,057,560 kronor, hvaraf 1,411,925 kronor skulle utgå af försäljningsmedel för vissa kronans tomter m. m., samt af återstående beloppet, 1,645,635 kronor, anvisat att på extra stat utgå för år 1895 400,000 kronor, för år 1896 420,000 kronor och för år 1897 likaledes 420,000 kronor, får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställa,

att Riksdagen må af den för uppförande af nya kasernetablissemment beviljade summa på extra stat för år 1898 anvisa återstående 405,635 kronor.

Angående
anslag till
Karlsborgs
fästning med
Vaberget.

[22.]

27:o. Till *fortsättande af arbetena på Karlsborgs fästning med Vaberget* har Kongl. Maj:t på extra stat för år 1898 äskat 200,000 kronor. Utskottet, som inhemtat, att fullbordande af de arbeten å Karlsborgs fästning med Vaberget, som ännu återstå att utföra, beräknas skola betinga en kostnad af sammanlagdt omkring 4,000,000 kronor, får hemställa,

att Riksdagen må, till fortsättande af arbetena på Karlsborgs fästning med Vaberget, på extra stat för år 1898 anvisa 200,000 kronor.

Artilleri- och fortifikationsbehof.

Angående
anslag till
befästningar
vid Göteborg
och Boden.
[23 o. 24.]

28:o. I statsverkspropositionen har Kongl. Maj:t under punkterna 23:o och 24:o af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1898 bevilja dels till *påbörjande af befästningsanläggningar*

vid inloppet till Göteborg 500,000 kronor och dels till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden 500,000 kronor.

Öfver berörda förslag kommer utskottet att framdeles under riksdagen afgifva särskildt utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

29:o. Under erinran att 1896 års Riksdag dels till befästningsarbeten jemte bestyckning och försänkningar vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning beviljat 1,940,400 kronor och deraf på extra stat för år 1897 anvisat 976,500 kronor, dels till anordningar för försvarets ledning inom sistnämnda fästning beviljat 335,000 kronor och deraf på extra stat för år 1897 anvisat 167,500 kronor, dels ock till förstärkningsarbeten vid Kungsholmens fästning beviljat 322,600 kronor och deraf på extra stat för år 1897 anvisat 160,000 kronor, får utskottet, med tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, hemställa

Angående
anslag till
sjöfästningarna.
[25.]

att Riksdagen må af härför beviljade belopp på extra stat för år 1898 anvisa:

a) till befästningsarbeten jemte bestyckning och försänkningar vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning återstående 963,900 kronor;

b) till anordningar för försvarets ledning inom sistnämnda fästning återstående 167,500 kronor, samt

c) till förstärkningsarbeten vid Kungsholmens fästning återstående 162,600 kronor.

Indenturbehof.

30:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat bevilja till anskaffning af intendenturustrustning åt armén 1,830,920 kronor samt till utgående under år 1898 deraf anvisa 536,980 kronor.

För bedömande af behofvet utaf intendenturustrustning hade generalintendenten, i skrifvelse den 5 december 1896, enligt departementschefens anförande till statsrådsprotokollet (sid. 60 och följande) till hvilket utskottet hänvisar, framhållit vissa synpunkter, ur hvilka generalintendenten funnit sig pliktig hos Kongl. Maj:t hemställa, det Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen äska nödiga medel på extra ordinarie stat

Angående
anslag till
indenturustrustning.
[26.]

till täckande af de brister i intendenturutrustningen, som i första rummet borde fyllas, derest en mobilisering med nödig ordning och inom beräknad tid skulle kunna utföras. Dessa brister vore, under nedan angifna persedel- och materialgrupper, följande:

A. personlig utrustning.

a.	Beklädnadspersedlar:		
	30,000 par stöflar	kr.	330,000: —
b.	Utredningspersedlar:		
	18,050 renslar	»	248,000: —
c.	Sjukvårdspersedlar	»	21,800: —
d.	Hästutredningspersedlar:		
	1,340 par packfickor	»	24,100: —
	1,370 sadlar med tillbehör	»	126,200: —
	Öfrig hästutredning	»	36,100: —
e.	Veterinärmateriel	»	1,800: —

B. Trängutrustning.

109	infanteriammunitionsvagnar	kr.	87,200: —
5	packvagnar ^{m/86}	»	4,000: —
6	bataljonsförbinderivagnar	»	9,000: —
12	flyttande sjukhus	»	410,020: —
	Materiel ingående i fordonens belastning	»	286,400: —

C. Sjukvårds- och veterinärmateriel för etappväsendet.

	Sjukhuståg	kr.	96,900: —
	Étappsjukhus och reservétappsjukhus	»	145,800: —
	Étappsjukstall och reservétappsjukstall	»	3,600: —
	till sammanlagd kostnad af	kr.	1,830,920: —

Anskaffningen af ofvan angifna materiel torde, för att icke alltför hårdt taga tillgängliga medel i anspråk och för att icke framkalla en

uppdrifven tillverkning med åtföljande stegrade pris, böra fördelas på två år. Men äfven om en sådan fördelning gjordes, stode afsevärda fördelar att vinna, särskildt med hänsyn till prisen, om beställningarne kunde på en gång göras och derigenom vederbörande leverantörer beredas möjlighet att tillförsäkra sig större skala för sin affär, trygghet för att under längre tid kunna bibehålla en ökad arbetarepersonal o. s. v. Af dylika skäl, än utförligare angifna i statsrådets och chefens för landtförsvarsdepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 2 januari 1896, borde hela det för anskaffningen i fråga erforderliga beloppet redan af nästsammanträdande Riksdag äskas och deraf för 1898 utgå:

till stöflar	kr.	165,000: —
» ränslar	»	124,000: —
» sjukvårdspersedlar	»	21,800: —
» packfickor	»	24,100: —
» sadlar med tillbehör	»	92,000: —
» öfrig hästutredning	»	31,700: —
» veterinärmateriel	»	1,800: —
» infanteriammunitjonsvagnar	»	87,200: —
» packvagnar ^{m/86}	»	4,000: —
» bataljonsförbinderivagnar	»	9,000: —
» flyttande sjukhus	»	273,500: —
» materiel ingående i fordonens belastning	»	193,000: —
» sjukhuståg	»	46,900: —
» etappsjukhus och reservetappsjukhus	»	145,800: —
» etappsjukstall och reservetappsjukstall	»	3,600: —
eller sammanlagdt	kr.	1,223,400: —

Med hänvisning till det sålunda anförda, hade generalintendenten hemställt att Kongl. Maj:t täcktes af Riksdagen äska, till afhjelpande af de svåraste bristerna i arméns intendenturtrustning, ett sammanlagdt belopp af 1,830,920 kronor att å extra ordinarie stat utgå, under år 1898 med 1,223,400 kronor och under år 1899 med 607,520 kronor.

I fråga om nödvändigheten att inom den närmaste framtiden tillgodose de oundgängligaste behofven beträffande den för armén erforderliga intendenturtrustningen, hade departementschefen till statsrådsprotokollen för den 2 och den 13 januari nästlidet år utförligt yttrat sig. Han hade då redogjort för de, enligt hans mening mest trau-

gande bristerna i nämnda utrustning, hvilka bristers afhjelpande han antagit skola betinga en kostnad af 2,027,800 kronor, ett belopp som enligt hans åsigt borde utgå under de två närmaste åren. I enlighet härmed hade han tillstyrkt Kongl. Maj:t att föreslå Riksdagen att till anskaffning af intendenturutröstning åt armén på extra stat bevilja nämnda belopp samt deraf till utgående under år 1897 anvisa 804,400 kronor; och hade Kongl. Maj:t i enlighet med berörda förslag till Riksdagen aflåtit proposition. Riksdagen hade dock icke bifallit denna proposition, utan anvisat allenast 136,980 kronor till anskaffning af materiel för fyra flyttande sjukhus.

Den utgång, frågan om anskaffande af den för armén oundgängligaste intendenturutröstningen sålunda vid Riksdagen erhållit, måste betecknas såsom synnerligen beklagensvärd. Nödvändigheten att inom de närmaste åren anskaffa nämnda utrustning vore så påtaglig, att längre uppskof dermed, än som af omständigheterna oundgängligen påkallades, icke borde ega rum. Derfor, om möjlighet förefunnes att i hufvudsak inom den i statsrådsprotokollet af den 2 januari 1896 angifna tid bringa hären i afseende å dess materiel i ändamålsenligt skick, tvekade departementschefen icke att tillstyrka Kongl. Maj:t att till Riksdagen aflåta nådig proposition i enlighet med hvad generalintendenten i underdånighet hemställt.

Men sedan Riksdagens beslut i gevärsfrågan tvingat departementschefen att i viss mån frångå den i ofvannämnda statsrådsprotokoll framlagda plan, borde äfven i afseende på här ifrågavarande förnödenheter en modifikation vidkommande tiden för deras anskaffning finnas naturlig. I likhet med generalintendenten och på de skäl han anfört, ansåge departementschefen sålunda, att visserligen hela det erforderliga beloppet borde på en gång af Riksdagen äskas. I fråga om detta belopp, af generalintendenten angifvet till 1,830,920 kronor, hade departementschefen intet att erinra. Visserligen skilde sig de af generalintendenten för de särskilda persedelslagen angifna summorna i någon ringa mån från de af honom i hans underdåniga yttrande den 2 januari 1896 uppgifna beloppen; men orsaken härtill vore, å ena sidan, att under det gångna året anskaffning af en del persedlar egt rum och, å den andra, att till följd af nya mobiliseringsplaners fastställande behöfvat af vissa persedlar måst upptagas högre än förut.

Af det erforderliga beloppet, 1,830,920 kronor, syntes emellertid allenast det allra nödvändigaste böra för år 1898 äskas, nemligen:

till ränslar	kr.	62,000: —
» packfickor	»	12,000: —
» sadlar med tillbehör	»	66,000: —
» öfrig hästutredning	»	18,000: —
» veterinärmateriel	»	1,800: —
» infanteriammunitionsvagnar	»	87,200: —
» packvagnar	»	4,000: —
» bataljonsförbinderivagnar	»	9,000: —
» 4 flyttande sjukhus	»	136,980: —
» materiel ingående i fordonens belastning	»	140,000: —
		eller tillhopa kr. 536,980: —

Om detta belopp beviljades, skulle alltså till fyllande af behovet uti ifrågakvarande hänseende derefter återstå ett belopp af 1,293,940 kronor att utgå under de närmaste åren.

I afseende å den föreslagna anskaffningen af intendenturustrustning åt armén för år 1898 framgår af den i statsrådsprotokollet förebragta utredning äfvensom af hvad utskottet i öfrigt inhemtat, att medelst anvisande af de för anskaffning af veterinärmateriel, infanteriammunitionsvagnar, packvagnar och bataljonsförbinderivagnar äskade belopp behovet af berörda materiel och vagnar blefve tillgodosedt, samt att med bristande materiel, ingående i fordonens belastning, afses följande persedlar:

Expeditionsmateriel (expeditionslådor med innehåll, kassa- och räkenskapslådor)	kr.	36,500: —
Förplägnadsmateriel (kantiner för officerare, kokserviser för underofficerare och manskap, kokapparater för sjukvårdskompanierna, vågar med vigtsatser, en mindre del emballeringsmateriel m. m.)	»	107,800: —
Verktyg för handtverkare (skräddare, skomakare, slagtare, smeder, träarbetare, tunnbindare, bagare, hofslagare, sadelmakare)	»	50,650: —
Verktyg för jord- och gröfre träarbeten (hackor, spett, kedje- och spännsågar)	»	17,700: —
Hästutredningspersedlar i reserv (lokor och selar)	»	5,850: —
Sjukvårds- och veterinärmateriel (förbinderitält, sängutredning för sjuke och sårade, veterinärmateriel, köttbesigtningssinstrument m. m.)	»	66,370: —
Lägermateriel och diverse (krubbstreck, lyktor med fodral och fodral till ljus, lådor för hästskosöm)	»	1,550: —
		Summa kr. 286,420: —

hvaraf nu äskats att utgå hälften, eller i jernadt belopp 140,000 kronor.

Härjemte har utskottet velat erinra, att af de 24 flyttande sjukhus, som för armén erfordras, Riksdagen anvisat medel till anskaffning af 12, hvadan alltså, om medel nu ansloges till 4, 8 sådana sjukhus skulle återstå att anskaffa.

Utskottet, som med anledning häraf ansett sig böra tillstyrka Riksdagen att anvisa det af Kongl. Maj:t för år 1898 äskade belopp för anskaffning af sådan felande intendenturtrustning, som måste betraktas såsom mest angelägen att på förhand anskaffa, har deremot icke funnit lämpligt, att Riksdagen för närvarande fattar beslut om beviljande af ytterligare belopp för framtida anskaffning af sådan utrustning. Dertill finnes så mycket mindre anledning, som enligt utskottets åsigt en eller annan af de intendenturtrustningspersedlar, som enligt generalintendentens uppgift anses erforderliga, exempelvis stöflar, icke synas böra på förhand i större mängd anskaffas, enär det med skäl kan befaras, att de skulle taga skada under lång tids förvaring i förråden.

Utskottet hemställer fördenskill,

att Riksdagen må, för anskaffning af intendenturtrustning åt armén, på extra stat för år 1898 anvisa 536,980 kronor.

Angående
anslag till
barack-
byggnader.
[27.]

31:o. Kongl. Maj:t har föreslagit Riksdagen att på extra stat för år 1898 bevilja för *uppförande af barackbyggnader i Östersund och till betäckande af kostnaderna för barackbyggnader vid Landskrona* 39,700 kronor.

Enligt statsrådsprotokollet (sid. 66) hade arméförvaltningen å intendentsdepartementet i skrifvelse den 10 november 1896 anmält behof af extra anslag under år 1898 för vissa barackbyggnader och dervid erinrat bland annat, dels att för Norrlands artilleriregementes beväringssmanskap erfordrades en barackbyggnad i Östersund, hvilken enligt upprättadt kostnadsförslag kunde uppföras för 27,000 kronor, och dels att Kongl. Maj:t, sedan det visat sig nödvändigt att vid Landskrona för Vendes trängbataljon uppföra två baracker, den 21 februari 1896 anbefallt arméförvaltningen att förskjuta för dylika byggnaders uppförande erforderligt belopp, hvilket uppgått till 12,713 kronor 45 öre; och hade arméförvaltningen hemställt att, för beredande af medel till, förutom annat, nämnda barackbyggnader, anslag måtte på extra stat för år 1898 af Riksdagen äskas.

I detta ämne erinrade departementschefen derom, att sedan under 1895 års öfningar med beväringssmannskapet vid Vendes trängbataljon tyfusepidemi utbrutit bland såväl stamtruppen som de värnpliktige, Kongl. Maj:t funnit nödigt, att åtgärder ofördröjligen vidtoges till förekommande af ett upprepande under år 1896 af en sådan olycka, och därför, bland annat, den 21 februari 1896 föreskrifvit, att omförmälda två barackbyggnader vid Landskrona skulle uppföras samt kostnaderna af arméförvaltningen förskjutas. För dessa kostnaders betäckande måste medel beredas. Omförmälda båda barackbyggnader, äfven sedan de nu i Landskrona förlagda, Vendes artilleriregemente tillhöriga batterierna derifrån förflyttats, blefve för inqvartering af trängbataljonens talrika beväringssmannskap erforderliga, och den föreslagna barackbyggnaden vid Östersund vore likaledes för inhysande af Norrlands artilleriregementes beväringssmannskap behöflig.

Emot Kongl. Maj:ts förevarande framställning i hvad den afser beredande af ersättning för det belopp af 12,713 kronor, arméförvaltningen förskjutit för barackbyggnader i Landskrona för Vendes trängbataljon, har utskottet icke haft något att anmärka, hvaremot och då Kongl. Maj:t upptagit kostnaden för uppförande af en barackbyggnad i Östersund för Norrlands artilleriregementes beväring till 27,000 kronor, under det att de baracker, hvartill Riksdagen förut beviljat medel, ansetts kunna utföras för 22,700 kronor för hvarje, och skäl ej synts förefinnas, hvarför nämnda barack skulle behöfva göras dyrbarare än de öfriga, har utskottet ansett, att för ifrågavarande ändamål icke bör anvisas högre belopp än sistberörda 22,700 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må, för uppförande af barackbyggnad i Östersund och till betäckande af kostnaderna för barackbyggnader vid Landskrona, på extra stat för år 1898 anvisa 35,400 kronor.

Diverse behof.

32:o. Med tillstyrkade af bifall till Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning, får utskottet hemställa:

att Riksdagen må, i likhet med hvad under en följd af år egt rum, till *reseunderstöd åt officerare och intendenturtjenstemän*, på extra stat för år 1898

Angående anslag till reseunderstöd åt officerare och intendenturtjenstemän.

anvisa ett anslag af 9,000 kronor, med rättighet för Kongl. Maj:t att få under ett följande år använda hvad af anslaget kan under året besparas.

Angående
anslag till
skarpskytte-
väsendets och
skjutskicklig-
hetens be-
främjande.

33:o. Till *skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande* har Kongl. Maj:t på extra stat för år 1898 äskat 160,000 kronor med rättighet för Kongl. Maj:t att få under följande år använda hvad af anslaget kunde under året besparas.

[29.]

Af stadsrådsprotokollet inhemtas, att centralstyrelsen för Sveriges frivilliga skytteföreningar i skrifvelse den 23 november 1896 hos Kongl. Maj:t anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen äska förhöjning af det för ofvan angifna ändamål beviljade anslag, 90,000 kronor, till 160,000 kronor, och hade centralstyrelsen till stöd för denna sin anhållan åberopat de skäl, styrelsen anfört i sina de senaste åren i enahanda syfte till Kongl. Maj:t aflåtna framställningar, hvarjemte styrelsen ytterligare erinrat, bland annat, att 1896 års Riksdag till en allmän riksskyttefest i Stockholm under innevarande år beviljat 30,000 kronor, och att man med all säkerhet kunde antaga, att denna rikstäflan skulle i hög grad bidra till en ökad anslutning till den frivilliga skytterörelsen, hvilken för öfrigt varit i ständigt stigande, så att den nu omfattade 519 skytteföreningar med omkring 29,000 medlemmar; att häraf tydligt framginge det stora behovet af ökning i understödet till skjutbanors ordnande samt till fri eller billigare ammunition m. m.; att önskvärdheten att utsträcka öfningarna å föreningarnas skjutbanor till ett afstånd af i allmänhet minst 400 meter med nödvändighet påkallade understöd från statens sida i och för skjutbanornas anordnande för skjutning å nämnda afstånd; samt att till centralstyrelsen i sådant hänseende ingifvits ansökningar om understöd till belopp af omkring 15,000 kronor, hvilka ansökningar af brist på medel ej kunnat tillstyrkas.

Under förutsättning att anslag till förenämnda belopp, 160,000 kr., beviljades, hade styrelsen föreslagit följande fördelning deraf:

till understöd åt skytteföreningarna.....	kr.	40,000:	—
» skytteförbunden.....	»	24,000:	—
» fri ammunition.....	»	40,000:	—
» instruktörer.....	»	16,000:	—
» skjutbanors anordnande.....	»	30,000:	—
» administration.....	»	10,000:	—

tillhopa kr. 160,000: —

Arméförvaltningen å civila departementet hade i sitt öfver ifrågasvarande framställning afgifna utlåtande tillstyrkt bifall till densamma under förutsättning, att i öfrigt plats å budgeten kunde, vid jämförelse med andra viktiga anslagsfordringar för landtförsvaret, åt den begärda anslagsökningen beredas.

I enlighet med hvad af departementschefen till statsrådsprotokollet för den 13 januari 1896 yttrats, ansåge han fortfarande, att skytterörelsen med den ledning, som i följd af den under år 1893 inträdda reform kommit densamma till del, skulle kunna bringas att lemna ett afsevärdt stöd åt hären, samt särskildt, att den utbildning af de värnpliktigas skjutskicklighet, som utgjorde ett af de allra främsta målen för skytterörelsen i dess nuvarande form, och hvars betydelse med den under senaste åren ökade tillslutningen till nämnda rörelse ytterligare utvecklats, måste verka synnerligen godt, enär det äfven med de nuvarande förlängda öfningarna för de värnpliktige vore omöjligt att bringa dessa all den undervisning i denna, den blifvande soldatens allra viktigaste utbildningsgren, som skulle vara önskelig. Genom att tillräckligt understödja skytterörelsen borde staten sålunda kunna indirekt öka värdet af den utbildning, som komme dess värnpliktige till del inom härens led. På dessa grunder hade departementschefen redan nästlidet år tillstyrkt Kongl. Maj:t att hos Riksdagen äska förhöjning uti anslaget till ifrågasvarande ändamål; och då det frivilliga skytteväsendet under år 1896 betydligt utvecklats och under innevarande år med all sannolikkhet kunde antagas få en ytterligare utveckling, som med nödvändighet syntes påkalla ökning af anslaget i fråga, hemställde departementschefen, att Kongl. Maj:t täcktes hos Riksdagen göra ofvanberörda äskande.

Enär, sedan 1894 och 1895 års Riksdagar för skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande anvisat 90,000 kronor hvardera, 1896 års Riksdag för ifrågasvarande ändamål anslog ett till 120,000 kronor ökad belopp, deraf 30,000 kronor till en riksskyttefest, samt af statsrådsprotokollet upplyses, att skjutbanorna behöfva utsträckas för skjutning på 400 meters afstånd, hvilken anordning beräknats betinga en kostnad af 30,000 kronor, har utskottet ansett, att för skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande lämpligen bör på extra stat för år 1898 anvisas 120,000 kronor.

Utskottet hemställer därför,

att Riksdagen må, till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande, på extra stat för

år 1898 anvisa 120,000 kronor, med rättighet för Kongl. Maj:t att få under följande år använda hvad af anslaget kan under året besparas.

Angående
anslag till
försöksmobi-
lisering.
[30.]

34:o. I statsverkspropositionen har Kongl. Maj:t under punkt 30:o af denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen att för utförande under år 1898 af *försöksmobilisering* och dermed sammanhängande fälttjänst-öfningar vid en arméfördelning på extra stat för år 1898 bevilja 700,000 kronor.

Öfver ifrågavarande förslag kommer framdeles under riksdagen att afgifvas utlåtande; hvilket utskottet härmed skolat för Riksdagen

anmäla.

Stockholm den 23 februari 1897.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservation:

vid *punkten 2:o* (angående anslagen till generalstaben och intendenturcorpsen):

af herrar *Chr. Lundeborg, H. P. P. Tamm, A. G. L. Billing, N. Fosser, I. Wijk, K. Bohnstedt, I. Kerfstedt, G. D. R. Tornerhjelm*, grefve *Ph. Klingspor* och *J. G. Björlin*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att Kongl. Maj:ts framställningar om förändring i intendenturcorpsens stat och under förutsättning af bifall dertill om förändring i generalstabens stat icke måtte af Riksdagen bifallas.

Det skulle här antecknas, att herr S. G. von Friesen icke närvarit i utskottet vid förestående hufvudtitels behandling, samt att herr H. P. P. Tamm icke deltagit i handläggningen af punkterna 3:o—30:o.

Likaledes har herr friherre J. T. Gripenstedt begärt få antecknad, att han icke inträdt i herr Tamms ställe vid behandlingen inom utskottet af sistnämnda punkter.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

	1870	1871	1872	1873	1874
Öfverhufvudet	17,000	—	—	—	—
Regeringens kansli	50,350	—	—	—	—
Regeringskansliets förvaltning	6,038	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning	147,203	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning af utrikesärendena	124,000	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning af inrikesärendena	23,203	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning af kyrkoärendena	12,200	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning af läroverksärendena	14,215	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning af militära ärendena	8,600,000	—	—	—	—
Regeringskansliets utredning af andra ärendena	5,000,000	—	—	—	—
Öfrigt	11,217	—	—	—	—
Samtliga för riksdagen förklarade utgifter	21,913	—	—	—	—
Samtliga för riksdagen förklarade inkomster	10,000	—	—	—	—
Samtliga för riksdagen förklarade utgifter öfver inkomster	11,913	—	—	—	—
Öfrigt	5,000	—	—	—	—
Samtliga för riksdagen förklarade utgifter öfver inkomster och öfrigt	16,913	—	—	—	—

Bil.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1897 års riksstat anslår:					
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.		Summa.	
		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	17,000	—
50,250	—	—	—	50,250	—
6,038	—	—	—	6,038	—
147,265	—	—	—	147,265	—
124,660	—	—	—	124,660	—
251,000	—	—	—	251,000	—
12,200	—	—	—	12,200	—
14,348	—	—	—	14,348	—
8,495,500	—	—	—	8,495,500	—
356,179	—	—	—	356,179	—
41,911	—	—	—	41,911	—
21,800	—	—	—	21,800	—
165,970	—	—	—	165,970	—
21,450	—	—	—	21,450	—
9,500	—	—	—	9,500	—
53,516	—	—	—	53,516	—
56,822	—	—	—	56,822	—
164,376	—	—	—	164,376	—
6,000	—	—	—	6,000	—
2,000	—	—	—	2,000	—
8,000	—	—	—	8,000	—
Tr:pt 10,025,785	—	—	—	10,025,785	—

Landtförsvars-

Aflöning och expenser samt

Departementschefen	17,000
Departementet	50,250
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet, Arméförvaltningen	6,038
Generalitetsstaten	147,265
Generalstaben	124,660
Artilleristaben	251,000
Kommendantsstaten	12,200
Aflöning och rekrytering m. m.	14,348
Intendenturcorpsen	8,495,500
Ökad aflöning för de till tjänsteåldern äldste bataljonsläkare, Stipendier för fältläkarecorpsen och veterinärstaten	356,179
Inqvarteringskostnader, <i>förslagsanslag</i>	41,911
Inqvarteringens ordnande i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>	21,800
Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	165,970
Reservbefälet, <i>förslagsanslag</i> , högst	21,450
Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation, <i>Minskas</i> med	9,500
Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	53,516
Resestipendier till artilleri- och ingenjörofficerare. Nuvarande <i>Ökas</i> med	56,822
Resestipendier till militärläkare	164,376
Durchmarschkostnader, <i>reservationsanslag</i>	6,000

Litt. A.

riksstatens Fjerde hufvudtitel.

departementet.

inquarterings- och resekostnad.

förslagsanslag

förslagsanslag

förslagsanslag, högst. Nuvarande belopp

belopp

Förslag till blifvande riksstat:					
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvis- ning, på för- slag.		Summa.	
		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
17,000	—	—	—	17,000	—
50,250	—	—	—	50,250	—
6,038	—	—	—	6,038	—
147,265	—	—	—	147,265	—
124,660	—	—	—	124,660	—
251,000	—	—	—	251,000	—
12,200	—	—	—	12,200	—
14,348	—	—	—	14,348	—
8,495,500	—	—	—	8,495,500	—
356,179	—	—	—	356,179	—
41,911	—	—	—	41,911	—
21,800	—	—	—	21,800	—
165,970	—	—	—	165,970	—
21,450	—	—	—	21,450	—
9,500	—	—	—	9,500	—
53,516	—	—	—	53,516	—
	56,822: —				
	3,322: —				
				53,500	
				164,376	
	6,000: —				
	1,000: —				
				7,000	
				2,000	
				8,000	
Tr:pt	10,023,463	—	—	10,023,463	—

1897 års riksstat anslår:					
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.		Summa.	
		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Tr:pt 10,025,785	—	—	—	10,025,785	—
170,670	—	—	—	170,670	—
154,390	—	—	—	154,390	—
66,507	—	—	—	66,507	—
30,000	—	—	—	30,000	—
31,000	—	—	—	31,000	—
22,200	—	—	—	22,200	—
76,729	—	—	—	76,729	—
158,345	—	—	—	158,345	—
6,350	—	—	—	6,350	—
77,287	—	—	—	77,287	—
1,099,440	—	—	—	1,099,440	—
3,094,960	—	—	—	3,094,960	—
1,299,855	—	—	—	1,299,855	—
405,282	—	—	—	405,282	—
5,000	—	—	—	5,000	—
1,415,620	—	—	—	1,415,620	—
710,500	—	—	—	710,500	—
1,939,191	—	—	—	1,939,191	—
83,855	—	—	—	83,855	—
Tr:pt 20,872,966	—	—	—	20,872,966	—

Remontering och

Remontering och skoning m. m. för garnisonerade arméns
Lega för hästar till artilleriets och ingenjörtruppernas exercis

Skolor för officerare, under-

Krigshögskolan, *reservationsanslag*. Nuvarande belopp
Ökas med
Ridskolan, *reservationsanslag*
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, *reservationsanslag*
Artilleriskjutskolor, *reservationsanslag*
Krigsskolan, *reservationsanslag*
Volontärskolor, *förslagsanslag*
Militärläkares undervisning, *reservationsanslag*

Naturaunderhåll, sjukvård,

Garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg, *reservations-*
Det icke garnisonerade infanteriets och det indelta kavalle-
De värnpligtiges vapenöfningar, *förslagsanslag*
Arméns vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets
Arméns byggnader och kommandantskapsutgifter samt forti-
rande belopp
Ökas med
Trängens öfningar, *reservationsanslag*
Mathållning vid garnisonerade armén, *förslagsanslag*
Fouragering vid garnisonerade armén, *förslagsanslag*
Arméns munderingsutrustning, *reservationsanslag*
Arméns intendentur- och sjukvårdsträng, *reservationsanslag* ...

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.		Summa.	
				Ersättningar.			
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
hästlega m. m.							
	Tr:pt	10,023,463	—	—	—	10,023,463	—
hästar, <i>reservationsanslag</i>		170,670	—	—	—	170,670	—
		154,390	—	—	—	154,390	—
befäl och militärläkare.							
	66,507: —						
	1,353: —						
		67,860	—	—	—	67,860	—
		30,000	—	—	—	30,000	—
		31,000	—	—	—	31,000	—
		22,200	—	—	—	22,200	—
		76,729	—	—	—	76,729	—
		158,345	—	—	—	158,345	—
		6,350	—	—	—	6,350	—
öfningar och materiel.							
<i>anslag</i>		77,287	—	—	—	77,287	—
riets vapenöfningar, <i>reservationsanslag</i>		1,099,440	—	—	—	1,099,440	—
		3,094,960	—	—	—	3,094,960	—
öfningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>		1,299,855	—	—	—	1,299,855	—
fikationens öfningar och materiel, <i>reservationsanslag</i> . Nuva-							
	405,282: —						
	44,718: —						
		450,000	—	—	—	450,000	—
		5,000	—	—	—	5,000	—
		1,415,620	—	—	—	1,415,620	—
		710,500	—	—	—	710,500	—
		1,939,191	—	—	—	1,939,191	—
		83,855	—	—	—	83,855	—
	Tr:pt	20,916,715	—	—	—	20,916,715	—

1897 års riksstat anslår:					
Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jem- förlig anvis- ning, på för- slag.		Summa.	
		Ersättningar.			
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Tr:pt 20,872,966	—	—	—	20,872,966	—
244,117	—	—	—	244,117	—
					Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten för den rande belopp
					Ökas med
32,923	—	—	—	32,923	Diverse intendenturbehof, <i>reservationsanslag</i>
					Skattelindringar och ersätt-
1,995,200	—	—	—	1,995,200	Lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna, <i>förslagsanslag</i> . Ökas med
		693,400	—	693,400	Rustnings- och roteringsersättning
12,500	—	—	—	12,500	Roteringsunderstöd, <i>förslagsanslag</i>
4,900	—	—	—	4,900	Störtade eller skadade nummerhästar vid indelta kavalleriet,
					Diverse
1,700	—	—	—	1,700	Hämmande af smittosamma sjukdomar bland indelta kavalle-
1,688,614	—	—	—	1,688,614	Omorganisation af indelta kavalleriet i Skåne och Norrland, Ökas med
345,000	—	—	—	345,000	Fortgående vakanssättning af indelta kavalleriet i Skåne och Minskas med
67,000	—	—	—	67,000	Extra utgifter
29,600	—	—	—	29,600	Disciplinkompaniet, <i>förslagsanslag</i> , högst. Anslaget uteslutes
S:ma 25,294,520	—	693,400	—	25,987,920	

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Indelning och dermed jemförlig anvisning, på förslag.		Summa.	
		Ersättningar.					
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
	Tr:pt	20,916,715	—	—	—	20,916,715	—
garnisonerade armén, <i>reservationsanslag</i> . Nuva-							
	244,117: —						
	7,000: —	251,117	—	—	—	251,117	—
		32,923	—	—	—	32,923	—
ningar till rust- och rotehållare.							
	Nuvarande belopp						
	1,995,200: —						
	332,500: —	2,327,700	—	—	—	2,327,700	—
				693,400	—	693,400	—
		12,500	—	—	—	12,500	—
	<i>förslagsanslag</i>	4,900	—	—	—	4,900	—
anslag.							
	riets nummerhästar, <i>förslagsanslag</i>			1,700	—	1,700	—
	<i>reservationsanslag</i> . Nuvarande belopp						
	1,688,614: —						
	43,469: —	1,732,083	—	—	—	1,732,083	—
	Norrland, <i>förslagsanslag</i> , högst. Nuvarande belopp						
	345,000: —						
	42,000: —	303,000	—	—	—	303,000	—
		67,000	—	—	—	67,000	—
	ur riksstaten						
	Summa	25,649,638	—	693,400	—	26,343,038	—

Bil. Litt. B.**Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
F j e r d e hufvudtitel.**

	Kronor.	ö.
Landförsvarsdepartementet.		
<i>Värnpligtiges inskrifning och redovisning, m. m.</i>		
För tillämpning af nya värnpligtslagens föreskrifter i fråga om de värnpligtiges inskrifning och redovisning m. m.	53,000	—
<i>Artilleribehof:</i>		
För anskaffning af nya eldhandvapen åt armén	1,247,000	—
» anskaffning af revolverar med tillbehör	104,000	—
» anskaffning af mobiliseringsammunition till eldhandvapen åt armén	750,000	—
Till fortsatt anskaffning af fältartillerimateriel	254,000	—
För anskaffande och anordnande af skjutfält för Vendes artilleriregemente	120,000	—
	2,475,000	—
<i>Fortifikationsbehof:</i>		
För anskaffning af en fälttelegrafafdelning och materiel till ett fältingeniörkompani och två fältingeniörstabter	58,000	—
» uppförande af nya kasernetablissemant	405,635	—
Till fortsättande af arbetena på Karlsborgs fästning med Vaberget	200,000	—
	663,635	—
Tr:pt	3,191,635	—

		Kronor	ö.
<i>Artilleri- och fortifikationsbehof:</i>			
	Tr:pt	3,191,635	
Till befästningsarbeten jemte bestyckning och försänkningar vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	963,900: —		
» anordningar för försvarets ledning inom Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning	167,500: —		
» förstärkningsarbeten vid Kungsholms fästning	162,600: —	1,294,000	—
<i>Intendenturbehof:</i>			
Till anskaffning af intendenturrustning åt armén ..	536,980: —		
För uppförande af barackbyggnad i Östersund och till betäckande af kostnaderna för barackbyggnader vid Landskrona	35,400: —	572,380	—
<i>Diverse behof:</i>			
Till reseunderstöd åt officerare och intendenturtjenstemän	9,000: —		
» skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande	120,000: —	129,000	—
Summa		5,187,015	—

Anm. Rörande öfriga af Kongl. Maj:t föreslagna extra anslag under fjerde hufvudtiteln, nemligen till påbörjande af befästningsarbeten vid inloppet till Göteborg, till påbörjande af befästningsanläggningar vid Boden och för utförande under år 1898 af försöksmobilisering m. m., komma utlåtanden framdeles att afgifvas.

Bil. Litt. C.

Förslag

till stat för Krigshögskolan.

	Kronor.	Kronor.
1 chef, lön.....	4,000	—
dagaföning à 4 kronor.....	1,460	—
lönstillägg för 2 tjenstehästar à 400 kronor.....	800	—
fourageersättning à 1 krona om dagen för hvarje häst.....	730	—
		6,990
1 adjutant, arfvode.....	—	—
1 d:o d:o.....	—	—
1 redogörare, d:o.....	—	—
1 vaktmästare, d:o.....	—	—
Arfvoden åt lärare:		
Arfvodena beräknas till årligen 300 kronor för hvarje timmes undervisningsskyldighet i veckan, eller 300×28	8,400	—
Arfvodestillägg för hel kurs åt 4 lärare i landmilitära ämnen, som undervisa hvar ett annat år, à 500 kronor, tillsammans 2,000 kronor, eller för år.....	1,000	—
Arfvode åt läraren i tyska språket.....	1,000	—
D:o åt läraren i sjökrigsvetenskap, hvar ett annat år 300 kronor, eller för år.....	150	—
		10,550
Sommaröfningar.....	—	—
Till inköp och underhåll af inventarier, böcker och undervisningsmateriel.....	—	—
Expenser, ved, ljus, städning m. m.....	—	—
		4,000
		500
		2,500
Summa kronor	—	—
		26,990

Anm. 1. Professorn vid generalstaben meddelar utan arfvode undervisning i geodesi.

Anm. 2. Chefen, adjutanterna och ordinarie elever åtnjuta dessutom inquarteringsersättning enligt författningarna, den först nämnde såsom öfverstelöjtnant, de öfrige såsom subalternofficerare, hvilken ersättning utgår från anslaget till »Inquarteringskostnader».

Anm. 3. Dagaföning och fourageersättning för skottdag utgå af de å anslaget uppkommande besparingar, eller, om dessa icke dertill lemna tillgång, af fjärde hufvudtitelns allmänna besparingar.

Bil. Litt. D.

Förslag
till stat för Artilleri- och Ingeniörhögskolan.

Aflöning.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Stab.			
1 chef, arfvode	1,500	—	
1 adjutant, do	700	—	
1 redogörare för medels- och persedeluppbörden, arfvode	900	—	
För bibliotekets och samlingarnas vård och redovisning, arfvode	300	—	3,400
Lärare och repetitörer.			
1 lärare i artilleri med tillhörande öfningar, arfvode....	1,800	—	
1 do i artilleriritning, arfvode	500	—	
1 do i krigsbyggnadskonst med ritning och tillhö- rande öfningar, arfvode	1,800	—	
1 do i byggnadskonst med ritning, arfvode.....	1,000	—	
1 do i krigskonst och militargeografi samt krigshisto- ria jemte tillhörande öfningar, arfvode.....	1,800	—	
1 do i matematik och teoretisk mekanik (allmän kurs), arfvode	2,400	—	
1 do i do do (högre kurs), arfvode.....	2,000	—	
1 do i tillämpad mekanik (med ritning), arfvode.....	800	—	
1 do i beskrifvande geometri, arfvode.....	800	—	
1 do i fysik, arfvode	1,000	—	
1 do i kemi, arfvode	1,400	—	
1 do i franska språket, arfvode.....	1,300	—	
För undervisning i artilleripjesers och projektilers till- verkning och besigtning, arfvode.....	150	—	
<i>Ann. 1.</i> Enligt kongl. brefvet den 24 januari 1826 utgår dotta arfvode till den officer, som är beordrad att hafva tillsyn öfver kanongjutningen för kronans räkning.			
Transport	16,750	—	3,400

	Kronor.		Kronor.		Kronor.	
Transport	16,750	—	3,400	—		
Till repetitörer, arfvoden	3,000	—	19,750	—		
<i>Ann.</i> 2. Chefen för högskolan, militäre lärare, adjutanten, jemte repetitörer åtnjuta, så vida de icke i annan egenskap äro till inqvarteringsförmån berättigade, inqvarteringsersättning från anslaget till inqvarteringskostnader, enligt författningarna, i den grad de på stat innehafva.						
Elever.						
Till stipendier åt elever tillhörande artillerivapnet.....	—	—	3,000	—		
<i>Ann.</i> 3. De elever vid högskolan, hvilka icke i och för sin tjänst åtnjuta inqvartering i Stockholm, erhålla inqvartering från anslaget till inqvarteringskostnader, enligt författningarna, i den grad de på stat innehafva.						
Betjening.						
1 väbel, tillika förste vaktmästare, lön... kronor 800: — tjänstgöringspenningar > 300: —	1,100	—				
1 andre vaktmästare, tillika tjänstgörande vid laboratoriet, arfvode	750	—	1,850	—	28,000	—
<i>Ann.</i> 4. Tjänstgöringspenningar åtnjutas endast under verklig tjänstgöring.						
<i>Ann.</i> 5. Om någon af betjeningen åtnjuter bostad jemte vedbrand, böra, såvida icke dessa förmåner tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjänsten, desamma till ett värde af 150 kronor inräknas under lönen eller arfvodet, och utgår då lönen för förste vaktmästaren med 650 kronor och arfvodet för andre vaktmästaren med 600 kronor.						
Omkostnader och underhåll.						
Biblioteket, fysiska kabinettet och kemiska laboratoriet	—	—	2,000	—		
Lokalernas uppvärming och belysning samt för skötsel af värmeapparat och gasmotor	—	—	2,200	—		
Vattenförbrukningsafgift.....	—	—	100	—		
Inventariers underhåll.....	—	—	700	—		
Skrifmaterialier för undervisningen, expeditionen och redogörelsen.....	—	—	250	—		
Städning och tvätt.....	—	—	600	—		
Transport	—	—	5,850	—	28,000	—

	Kronor.		Kronor.		Kronor.	
Transport	—	—	5,850	—	28,000	—
Renhållning.....	—	—	150	—		
Elevernas praktiska öfningar samt rese- och traktamentskostnader, äfvensom handräckningar m. m. under öfningarna	—	—	4,500	—		
Reseersättningar	—	—	770	—		
<i>Anm. 6.</i> Till de elever, som äro officerare vid artilleriets i landsorten förlagda regementen och corpser, utbetalas ersättning för resa till Stockholm vid lärokursens början och för återresa vid kursens slut enligt kongl. brefven den 15 augusti 1865 och den 27 oktober 1893.						
<i>Anm. 7.</i> Till lärare, repetitörer och elever, som äro officerare vid artilleriets i landsorten förlagda regementen och corpser, utgår från vederbörligt anslag ersättning för resor till och från vapenöfningarna, enligt kongl. brefven den 30 maj 1873, den 7 december 1877 och den 12 oktober 1894.						
Extra utgifter.....	—	—	600	—		
<i>Anm. 8.</i> Häruti äro inbegripna de enligt kongl. brefvet den 13 januari 1824 till bestridande af kostnader för tryckning af lärokurser m. m. anslagna 300 kronor, att redovisas inför inspektören för militärläroverken.						
Till underhåll af högskolans lokaler	—	—	1,000	—	12,870	—
Summa	—	—	—	—	40,870	—

Anm. 9. I fall å en eller annan titel brist skulle uppstå, må, till betäckande deraf användas de å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, endast anslaget i dess helhet icke öferskrides.

Bil. Litt. E.

Kostnadsberäkning

för de åtgärder, som vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori måste vidtagas för den årliga tillverkningens ökande med 5,000 st. 6,5 mm gevär m/96.

Byggnad: af sten, 21 m. × 12 m., i två våningar jemte gafvelrum för ersättande af slutbesigtningss-, elev- och kontorslokaler, hvilka apteras till maskinsalar, beroende på grundens beskaffenhet, kr. 27,000: — å kr. 32,000: —

Maskiner: 38 st., med axlar, remmar och skifvor, enligt specifikation » 56,500: —

Kraft: ökad storlek å turbiner och bredd å rännan i blifvande belysnings- och kraftstation c:a » 5,700: —

1 st. elektrisk generator och 1 st. elektrisk motor med linialer och ledningar » 5,200: —

kr. 99,400: —

Oförutsedda kostnader » 600: —

Summa kr. 100,000: —

Arbetsstammen ökas härvid från 400 till 500 man.

Utvidningen kan vara utförd, derest bestämmelser derom bekommas före 1 instundande maj, till årets slut och göras effektiv med nästkommande års ingång.

Carl Gustafs stad den 13 februari 1897.

C. *Hyltén-Cavallius*,
Styresman.

Kostnaden

å de maskiner, som för en eventuel tillökning af fabrikationen med 5,000 gevär årligen äro nödvändiga:

3 st. pipborrmaskiner à kr. 3,500: —.....	kr. 10,500: —
1 » pipupprymningsmaskin	» 3,000: —
1 » lådborrmaskin	» 3,900: —
2 » reffelmaskiner för lådan à kr. 2,300: —	» 4,600: —
1 » gängmaskin » »	» 775: —
1 » » » slutstycket	» 725: —
1 » infällningsmaskin för handskyddet	» 4,600: —
1 » svarf 7" utan gängskärning.....	» 750: —
1 » borrmaskin med 3 spindlar.....	» 600: —
1 » bänkborrmaskin	» 75: —
1 » hejare	» 1,700: —
1 » större excenterpress	» 2,600: —
20 » mindre horisontala fräsmaskiner à kr. 650: —...	» 13,000: —
3 » större » » » » 1,500: —...	» 4,500: —
Nödiga axlar, lagerbockar, remskifvor och remmar med uppsättning	c:a » 5,000: —
	Summa kr. 56,325: —
	I rundt tal » 56,500: —